

Előfizetési díj:

Egész évre . . . 10 K — f.
Fél évre . . . 5 K — f.
Negyed évre . . . 2 K 50 f.
Egyes szám ára 20 fillér

ZALAMEGYE

Hirdetések:
— Megállapodás szerint.

Nyilttér soronként 1 K.

Kéziratokat
nem küldünk vissza

ZALAVÁRMEGYEI HIRLAP

Politikai és társadalmi hetilap. — Megjelenik minden vasárnap.

A vármegye pénzei.

A vármegye törvényhatósági bizottsága évről-évre jelöli ki azt a pénzügyintézetet, ahol a vármegye pénzei s a vármegyei kezelés alatt álló alapok tőkái gyümölcsöztessenek. A kérdés tehát minden évben megfordul a közgyűlésen; de nem először foglalkozik azzal a közvélemény sem. A »Zalamegye« s a többi vármegyei lapok többször szóvá tették azt, hogy a vármegye kezelésében álló milliókat, amelyek az itteni adózó polgárok filléreiből gyűltek össze s amelyek legnagyobb része — az árvák pénzei — a vármegye lakosságának tulajdonát képezik, kár kivinni a megyéből. Ugy tudjuk, hogy a megyebeli pénzügyintézetek vezető férfiai is tettek lépéseket aziránt, hogy ezek a tőkék, amelyek meghaladják a három milliót, itteni pénzügyintézeteknél helyeztessenek el.

Ezuttal a kérdés konkrét indítvány alakjában jelent meg a törvényhatósági bizottság előtt. Udvardy Vince törvényhatósági bizottsági tag tette meg az indítványt, kérve, hogy a vármegye a rendelkezése alatt álló tőkék segítségével létesítsen egy vármegyei takarékpénztárt, vagy ha ez keresztülvihető nem volna, tőkéit helyezze el megyebeli pénzügyintézeteknél. A múlt héten tartott közgyűlés a kérdést, különös fontossága miatt, bizottság elé utalta s a törvényhatósági bizottság decemberben fog dönteni az indítvány felett.

A vármegye pénzeinek miként való elhelyezésével nagyon érdemes foglalkozni, mert olyan tőkében szegény országban, mint Magyarország, 3—4 millió egy vármegyére nézve nem kicsinylendő. A mi közgazdasági viszonyaink pedig olyanok, hogy lehetőleg keresni kell a módokat a forgalomba helyezhető tőkéknek a helyi hitelügyek kielégítésére való felhasználására.

A részletkérdésekkel nem akarunk fog-

lalkozni s ezuttal nem fejtegetjük, hogy miként volna egy megyei takarékpénztár létesíthető. Többen ezt a tervet idegenkedéssel fogadták, pedig nemcsak hogy könnyen és minden kockázat nélkül kivihető volna, hanem hitelviszonyaink javulásának hatalmas eszköze lehetne. De éppen tökeszegénységünk miatt a pénzt jobban féljük, mint kellene és talán öreganyáink példájára kapcszárra rakva vasas ládában őriznénk, ha a tőkék gyümölcsöztetésére nem kényszerítene bennünket a törvény és az élet. És vannak a megyei takarékpénztár létesítésének a törvényekben gyökerező akadályai is, amelyeket a vármegye közönsége meg nem kerülhet mindaddig, amíg a törvényhozás a vármegyéknek a vagyonkezelés tekintetében szabadabb kezet nem enged. Bármennyire helyes is tehát az eszme közgazdasági szempontból, a megyei pénzügyintézet létesítését minden valószínűség szerint el kell ejteni.

Maradna tehát az indítvány második része: a megyei pénzügyintézetek betétekkel való támogatása.

Azt, hogy a vármegye pénzeinek megyebeli pénzügyintézeteknél való gyümölcsöztetése közgazdasági érdek, bővebben nem kell fejtegetni. Az elhelyezendő tőkék legnagyobb része a vármegye árváinak tulajdona, tehát a mi népüktől vonatott el s arra nézve — tekintve a csekély kamatozást — nagy részben improduktív tőkévé változott. Ezt a tőkét tehát a hitel csatornáin vissza kell juttatni a néphez. A helyi piacra kell vinni, amely a mi hitelügyeinket szolgálja.

A törvény maga is ezt célozza, amikor a vármegyének módot ad ahoz, hogy tőkéit jóhitelű pénzügyintézetekben helyezhesse el s az árvapénzeket jelzálogi biztosíték mellett magánosoknak kölcsön adhassa. A vármegyék ezen jogaikkal nagyrészt élnek is, de oly formában, hogy az nem felel meg a közönség érdekeinek. A törvény a legmeszebbmenő vagyoni felelősséggel ter-

heli úgy a törvényhatósági bizottság tagjait, mint a vagyonkezelő tisztviselőket s ez a túlzott felelősség tartózkodást, szükkeblőséget, megcsontosodott konzervatív eljárást teremtett.

Hiszen Zalavármegye tőkéknek nagy része is pénzügyintézet betétként gyümölcsözik. A pénzügyintézet kijelölése azonban kizárólag a garanciális szempontok alapján történt. A teljes anyagi felelősséggel tartozó törvényhatósági bizottsági tagok természetesen csak feltétlenül biztos pénzügyintézetet kerestek s ezen túl eső kérdésekkel, helyi közgazdasági érdekekkel, csekély kamatozással nem törődtek. És még így is a pénzek elhelyezésének kérdésében csak nagyon kevesen szoktak szavazni, nehogy valaha felelősségre legyenek vonhatók. A milliókra menő vagyonért tehát a felelősséget végterményében csak néhány ember viselte.

A felelősség elkerülése volt az oka annak, hogy Zalavármegye törvényhatósági bizottsága először az állami garancia alatt álló postatakarékpénztárt jelölte ki a tőkék gyümölcsöztetésére. Mikor pedig a belügyminiszter ezt a határozatot nem hagyta jóvá, mert a postatakarékpénztár által a betétekért vásárolt értékpapírok árfolyam-ingadozásából eredhető veszteségek a tőkét megtámadhatták volna: akkor az Országos Központi Hitelszövetkezet került sorra, azon tévhit alapján, hogy ez az intézet szintén állami garanciát élvez, holott csak állami felügyelet alatt áll és bizonyos kedvezményei vannak.

Nincs szavunk az Országos Központi Hitelszövetkezet biztossága s közgazdasági tevékenységének helyes iránya ellen. A tőkék kamatoztatása ellen sem lehet kifogás, mert a pénzpiacra beállott drágulás alkalmával a vármegye pénzei után fizetett kamatot 4 $\frac{1}{2}$ %-ra emelte fel. De az bizonyos, hogy Zalavármegyében alig látjuk a szövetkezet működését és bár számadatok nem állanak rendelkezésünkre, mégis alig

MIT IGYUNK?

hogyan egészségünket megóvjuk, mert csakis a természetes szénsavas ásványvíz erre a legbiztosabb óvszer.

A mohai Ágnes-forrás, mint természetes szénsavdús ásványvíz, föltétlenül tiszta, kellemes és olcsó savanyúvíz; dús szénsavtartalmánál fogva nemcsak biztos óvszer fertőző elemek ellen, hanem a benne foglalt gyógsóknál fogva kitűnő szere a legkülönbözőbb gyomor-, légcső- és húgyszervi betegségeknek. 26 év óta bebizonyosodott, hogy még ragályos betegségektől is, mint typhus, cholera, megkíméltettek azok, akik közönséges ivóvíz helyett a baktériummentes mohai Ágnes-vízzel éltek. Legjelesebb orvosi szaktekintélyek által ajánlva. Számos elismerő nyilatkozat a forrás ismertető füzetében olvasható. Háztartások számára másféltiteresnél valamivel nagyobb üvegekben minden kétes értékű mesterségesen szénsavval telített víznél, sőt a szódavíznél is olcsóbb: hogy az Ágnes-forrás vizét a legszegényebb ember is megszerezhesse, nagyobb vidéki városokban lerakatok szerveztettek, ugyanott a forrás leírásának ismertető füzetét ingyen kapható. — A forráskezelőség. **Kedvelt borvíz!**

Igyunk mohai
Igyunk mohai
Igyunk mohai
Igyunk mohai

ÁGNES-

forrást, ha gyomor-, bél- és légcsőhuruttól szabadulni akarunk.
forrást, ha a vesebajt gyógyítani akarjuk.
forrást, ha étvágyhiány és emésztési zavarok állanak be.
forrást, ha májbajtól és sárgaságtól szabadulni akarunk.

Főraktár: GYARMATI VILMOS urnál ZALAEGERSEGEN.

Ma számunk 16 oldal.

hisszük, hogy a zalai hitelszövetkezetek a vármegye betétjének megfelelő hitelben részesülnének a központtól. A mi pénzünk tehát valahol másutt dolgozik.

A gyümölcsötetés másik módja: az árva-pénzeknek magánosoknál való kihelyezése a közönség érdekeit szintén nem elégítheti ki. Igaz, hogy a kamatláb $4\frac{1}{2}\%$, tehát a pénz olesó, de a kölcsön kieszközlése nehézkes, a kihelyezést a törvény és szabályrendelet merev formákhoz köti s a jelzálogos ingatlanok értékének egyharmadára korlátozza. Ezért a rendelkezésre álló tőkének csak kis része helyezhető ki, dacára az alacsony kamatlábnak.

Ha a vármegye közönsége a reá nézve most improduktív milliókat a helyi piacon óhajtja tartani, alig tehet mást, mint hogy azokat a jóhitelű pénzintézetek között aránylagosan megosztja. Azt hisszük, hogy garanciákat lehet találni arra nézve, hogy a vármegyét veszteség ne érhesse és ha mint magánemberek nem féltjük a vagyontunkat a takarékpénztárakra bizni, elvállalhatjuk a felelősséget a közpénzekért is, mert a megyebeli pénzintézetek ugyszólván szemeink előtt működnek s mérlegeik alapján ellenőrizhetők. De meg lehetne keresni a módját annak is, hogy a pénz, kellő garanciák mellett, a falusi hitelszövetkezetekhez, innét pedig a nép kezébe kerüljön.

Zalavármegye őszi közgyűlése.

Zalavármegye törvényhatósági bizottsága mult héten tartotta őszi rendes közgyűlését, gróf Batthyány Pál főispán elnökle alatt.

A tárgysorozatba rengeteg ügy volt felvéve s nem kevésbé volt gazdag a póttárgysor sem. A közgyűlés iránt mégsem mutatkozott nagy érdeklődés. A bizottsági tagok közül nagyon kevesen jöttek be s a zöld asztal körül üresen maradtak a vezető férfiak megszokott helyei is.

Élénkebb vita egy tárgy körül sem fejlődött ki, csak Szentmiklóssy Gyula tapolczai főszolga-

biró nyugdíjazási ügye adott alkalmat egy kínos incidensre és névszerinti szavazásra.

A közgyűlés, a rengeteg tárgy miatt, két napot vett igénybe. Másnap az érdeklődés már a minimumra csökkent s a vármegye közönségét — a tisztviselőkn kívül — csak néhány bizottsági tag képviselte.

Gróf Batthyány Pál főispán tíz órakor nyitotta meg a közgyűlést s a jegyzőkönyv hitelesítő kiküldése és a póttárgysor felolvasása után áttért a közgyűlés a rendes tárgysorozatra.

Az alispáni jelentéssel kapcsolatban Csertán Károly felszólalt a szarvasmarhák között fellépett hólyagos kiütés elleni védekezés tárgyában. Rámutatott azokra a közgazdasági károokra, amelyek a betegség terjedését követik s kérte az alispánt, hogy szakközvegi útján a védekezés iránt intézkedjék. — Árvay Lajos alispán kijelentette, hogy az állategészségügyi érdekekre gondja van s ha netán a betegség elterjedését tapasztalná, a védekezésre minden rendelkezésére álló eszközöket fel fog használni.

A törvényhatóság 1909 évi háztartási költségvetése s 1908/9 évi közuti költségelölirányzata vita nélkül elfogadtattak.

A esáktornyai járási mezőgazdasági bizottságba Kovács Emil beválasztott.

A központi választmányban Deák Mihály elhalálozása folytán megüresedett helyre Csertán Károly választott meg.

Ezután következtek a társtörvényhatóságok átiratai. Pártoló felirattal, illetve határozatokkal támogatja a törvényhatósági bizottság: Trecsénvármegyének a képviselő választói jog kiterjesztése tárgyában hozott határozatát; — Bács-Bodrogvármegyének a magyar jegybank létesítése tárgyában hozott határozatát; — Háromszékvármegyének és Nagyvárad törvényhatósági bizottságának az önálló nemzeti bank felállítása tárgyában a képviselőházzal intézett feliratát; — Somogy- és Háromszékvármegyének átiratát a takarmányszükség enyhítése tárgyában; — Baranyavármegyének a bankkارتel tárgyában a miniszterelnökhöz intézett feliratát; — Hajdúvármegyének az elhagyott gyermekek gondozási költségeinek az országos betegápolási alap terhére való átvállalása iránt a kormányhoz intézett feliratát; — Ungvármegyének a száj- és körömfájás körüli eljárást szabályozó miniszteri rendelet módosítása tárgyában intézett feliratát; — Trecsénvármegyének az örökösödési eljárásról szóló 1894. 16. tc. alapján kiszabott rendbirságoknak a vármegyei nyugdíjalapok javára való fordítása tárgyában hozott határozatát; — Zemplénvármegyének a községi és körjegyzőknek féláru vasuti jegy engedélyezésére vonatkozó határozatát; — Mosonvármegyének a vármegyei

tisztviselők országos egyesületének anyagi támogatása tárgyában hozott határozatát.

A Balatoni Szövetség kérelme folytán kimondta a közgyűlés, hogy a esobánzi várromok emlékművel való megjelölését erkölcsileg és anyagilag támogatni fogja; a Badacsonyhegyre vezető ut helyreállításához pedig évenként 600 koronával hozzájárul.

A »Magyar Orsz. Tűzoltószövetség« megkereste a vármegyét, hogy a községekben működő tűzoltók a magyar országos tűzoltó szövetség segélypénzláránál baleset ellen biztosítsanak. A közgyűlés a tűzoltók biztosítását ajánlja a községeknek.

Nagykanizsa városnak törvényhatósági joggal leendő felruházása iránt előterjesztett kérelmét a kormány a vármegyéhez küldte le véleményezés végett. A közgyűlés a kérelmet teljesítését véleményezte, azzal a kijelentéssel azonban, hogy egy új vármegye kikerekítését ellenzi.

A vármegyei árvaszéki jegyzők kérelme folytán a törvényhatósági bizottság két jegyzői állásnak ülnöki állással való átszervezését határozta el.

Udvardy Vince biz. tag indítványt adott be egy megyei takarékpénztár felállítása, esetleg a megyei pénzintézeteknek betétekkel leendő támogatása iránt. A közgyűlés az indítvány felett érdemben nem határozott, hanem azt külön bizottság elé utalta s a bizottsági tárgyalások alapján a decemberi közgyűlés fog dönteni afelett, hogy a vármegye kezelésében levő alapok hogyan gyümölcsösztessenek.

Az országgyűlési képviselőválasztók fuvardíját megállapító szabályrendelet újból leendő megalkotása végett szintén bizottság küldetett ki.

A vármegyei tisztviselők és szolgák nyugdíjintézete alapszabályainak módosítása tárgyában a közgyűlés elvben kimondta, hogy a vármegyei és községi tisztviselőkre vonatkozólag a nyugdíjviszonyosság létesítendő. Hozzájárult elvben a közgyűlés ahoz is, hogy a teljes nyugdíj jogosultsághoz szükséges szolgálati idő redukáltassék.

A vármegyei díjnokok fizetésére és szolgálati viszonyaira vonatkozó szabályrendelet megalkotottatott. Az új szabályrendelet legfontosabb intézkedései: a díjnokok nyugdíj jogosultságának megállapítása, fizetési fokozatokba való sorozása, szabadságidejük meghatározása.

A megyei utkarparók javadalmazása tárgyában az a változás történt, hogy a lakbért jövőben fizetés gyanánt kapják, tehát az a nyugdíjba is számít.

A kiscsörbői körjegyzőséget, amely Kiscsörbő, Nagycsörbő, Döbröcze és Vindornyaszfőlös községekből áll, a törvényhatósági bizottság a szentgróti járásból a sümegi járásba csatolta át.

Az ablaknál.

Kip-kop! Kip-kop! A cipője sarka lármáz. A ruhája sötétkék. Ő maga szőke. Ni, hogy bámul föl rám az ablakba!

Mi a csodát néz ugy? Nem hinném, hogy ennyire szép vagyok. Azt se hiszem, hogy annyira csuf vagyok. Hát akkor miért néz ugy?

Majd hogy meg nem állott. És fölmosolygott rám.

Ugy-e minden jónevelésű leány azt hiszi, hogy ez hódítás? Vagy azt, hogy botrány és merénylet?

Én egyáltalában nem vagyok jónevelésű. Soha se neveltek, mert nagyon makacs voltam s mikor látták, hogy kárba vesz minden, hát az istenre bízta, neki ajánlottak.

Nem tudom igazán, hogy a neveléssel el lehet-e fojtani az alaptermészetet, megölni, átalakítani. Azt mondják: lehet. Nekem mégis ugy tetszik, hogy az alap megmarad, csak teleaggatják cifra-ságokkal. Ha szélesend van, ugy rendben van minden.

De ha a sors egy kissé megeibálja életkörülményeinket, bizony csak kitetszik a valódi alap, az egyéniség. No igen, hiszen a kékruhás férfiről van szó. Kitaláltam már: azért bámult ugy rám, mert ő férfi, én meg leány vagyok. Ez elég arra, hogy észrevegyen.

Furosa az, hogy az emberi lélek hogy vibrál.

A dolgok nem változnak és mi mégis pillanatonként más világításban látjuk.

Kip-kop! . . .

Hát maga hová megy bácsi? Milyen nagy eszmája van! Nehéz lehet! De ugy-e magának az utja is nehéz? Hát maga miért bámul rám? Azért mert férfi? Nagy eszmás, mormogós bácsi és én piros ruhás, kacagó leány? Nem, nem azért bámul! Látom a szeméből.

Maga azt gondolja, hogy a maga utja olyan göröngyös. Amig hazaér a falujába, jó két órába telik. És a szívében irigységgel, tán gyűlölséggel, bámul rám. És azt képzei, hogy be jó is lehet nekem a dolgom idefönn! A ruhám piros, az ablakon fehér csipkefüggöny! Ó nagy eszmás, haragos bácsi ne irigykedjék rám! Ni a nehéz eszmájával hogy rátapos arra a kavicsra! Látja, hogy maga mégis boldogabb! Én ezt a követ okvetlenül fölvettem volna és megvizsgálom és eltöprengem a föld alakulásán, örök változatán. Hiszen ez egy ásvány! Ami kiszáradt tengerekről beszél nekem. Na vigyázzon, bele tipeg a sós hullámokba!

Lám, lám a tiszteletes is ballag hazafelé. Hm! Hogy meg van elégedve magával. Illik is. Én azonban nem vagyok megelégedve egy esőpet sem önnel.

Hát miért gunyolta tegnap a templomban a más vallását! És maga azt gondolja, hogy ezzel az isten diosóságára beszélt?

Na csak menjen, menjen. Magával nem törődöm. Igen eiülről kellene kezdenem az ember-szeretet fogalmát és ezt most unom.

Harangoznak. A szomszéd ur is hazajött. Agglegény. Egyszer utána fogok kiáltani:

— Maga miért nem házasodott meg?

Igazán én nagyon neveletlen lány vagyok. Hallottam a télen, hogy beteg volt a szomszéd. Tudtam, hogy nincs senkije se. Bő akartam menni hozzá, hogy teát főzzek neki, mert este volt és már a takarítónője is hazament. Ide hallottam, hogy köhög a szerencsétlen!

Meg akartam simogatni a fejét és mesét mondani neki asszonyról, aki kacagni tud és játszani. Meg akartam kérdezni:

— Hát magának miért nincs egyik se?

Tudja-e, hogy jobb kettőnek sirni, mint egyedül örülni? Hiszi-e, hogy jobb kettőnek éhezni, mint egynek jól lakni? Én most nagyon sajnálom magát. Látja, itt a szomszédban tulfelől egy vén kisasszony lakik.

De a maguk büne nem egyforma ám! Nincs az a csunya leány, akit valamely tulajdonságért legalább egy ember nem szeretett.

A vén leány élete regény. Ő egy régi, el nem ért ideált sirat haláláig. Egy valóra nem vált álmodt, ápol, dédelget. A legtöbb vén leány azért maradt vén leány, mert azé nem lehetett, akit szeretett.

A férfi azért marad agglegény, mert ugy léháb

A belügyminiszter értesítette a vármegyét, hogy Szentpéter község a pécsi kir. ítélőtábla s a nagykanizsai kir. törvényszék területéről a győri kir. ítélőtábla s a zalaegerszegi kir. törvényszék területéhez csatoltatott.

Miután a törvényhatósági bizottság már kimondotta, hogy gazdasági munkáslakásokat nem építtet, a földművelési miniszter által ezek eladására s bérbeadására vonatkozó szerződés mintákat tudomásul vette.

Szentmiklóssy Gyula tapolezai főszolgabíró nyugdíjazására vonatkozólag a nyugdíjválasztmány s az állandó választmány azt a javaslatot terjesztették a közgyűlés elé, hogy Szentmiklóssy Gyula teljes fizetésével nyugdíjaztassék, miután 38 évet szolgált s a millenáris évet a törvényhatósági bizottság három évben rendelte beszámítani. A nyugdíjintézet alapszabályai ugy intézkednek, hogy a nyugdíjazások alkalmával a szolgálati idő 1878. évtől veendő számításba, a törvényhatósági bizottság azonban méltánylást érdemlő esetekben visszamehet a beszámítással 1867-ig.

Szentmiklóssy Gyula nyugdíjazási ügyének előadása után névszerinti szavazást kérő ívet nyújtottak be, anélkül azonban, hogy ellenindítvány tételét volna. Néhány percig tartó esőnd után Szerecz Imre bizottsági tag tette meg az ellenindítványt: hogy Szentmiklóssy Gyula szolgálati ideje csak 1878 évtől kezdve számíttassék s a törvényhatósági bizottság a kedvezményes beszámításnak ne adjon helyet.

Majd Farkas Kálmán tb. főszolgabíró szólalt fel. A felszólalás kínos feszültséget keltett, miután senki sem várta, hogy egy régi tisztviselő érdekeit érintő ügyben a tisztikar kebeléből bárki — a nyugdíjintézeti választmány javaslatával szemben — felszólaljon.

Farkas Kálmán tb. főszolgabíró azt hangoztatta, hogy Szentmiklóssy Gyula ellen a tisztújítás előtt fegyelmi vétségek miatt eljárás volt folyamatban és ha ezek miatt annak idején nem érdemelte meg, hogy eddig betöltött állására első helyen kandidáltassék, hogyan érdemli meg most szolgálati idejének kedvezményes beszámítását. Tudomása szerint a tisztújítás előtt az alispánnál Szentmiklóssy Gyula ügyében értekezlet volt. Kéri az alispánt, hogy a közgyűlés előtt ismétlje azokat, amiket az értekezleten mondott s felvilágosítást kér a nyugdíjalap állására vonatkozólag.

Árvay Lajos alispán kijelentette, hogy volt ugyan nála egy bizalmas megbeszélés, erre vonatkozólag azonban — miután teljesen bizalmas jellegű volt — nem nyilatkozik. Hasonló nyugdíjazásokra már volt precedens, ajálja a közgyűlésnek a nyugdíjválasztmány javaslatának elfogadását.

Gróf Batthyány Pál főispán elrendelte a név-életet élhet. És mert nincs elég esze, sem szíve. Fél a gondoktól, az élet terheitől. O csak egyoldaluan érez. Csak a sötét oldalát látja a házasságnak.

Nem gondolja meg, mennyi édes, tiszta, finom öröme van annak, aki szeretni tud s akit egy finom lelkű kedves, jó asszony szeret. No Isten áldja szomszéd ur, sajnálom magát. Maga aligha boldogan hunyja szemét a nagy álomra.

Eső akar lenni. Elbujt a nap. Imádom a napot! Kifeküdni a forró napon, egy virágos réten!

Fekete lenni, mint a cigány, boldog, mint a szabadság, nevetlen, mint a vadvirág. Én nem ápolnám a sirokat. Mélyebb lenne az álom oda-lenni, ha a sirhalom elsimulna a földdel s vadvirág futná be helyét. Mondtam már, hogy nagyon nevetlen vagyok, egy kis pogány költészet van minden vágyamban és több szabadság, mint cifra-ság.

Kibámulok az ablakon. Igy vonul el előttem sorba az élet. Tarkán, színesen, melegen. És úgy érzem, csodálatos bája van az életnek, mert a szeretet szemüvegén át nézek mindent.

Az ablak nyitva van, folszáll az élet zaja. A lelkem is nyitva áll, hogy amit látok, hallok, azon elmulassak, vagy elsirjak, esőndesen, egyedül.

szertinti szavazást. Több jelenvolt bizottsági tag nem szavazott; néhányan a szavazás előtt elhagyták a termet. Összesen 55 szavazatot adtak be; 38-at a nyugdíjválasztmány javaslata mellett, 17-et ellene. Szentmiklóssy Gyulát tehát a közgyűlés teljes fizetésével nyugdíjazta.

A folyó ügyek közül fontosabbak: Jóváhagyott: Nagykanizsa város, Becehely, Petrivente, Tótszentmárton, Erdősfa, Tótszerdahely községek képviselőtestületeinek a Nagykanizsa—alsó-lendvai vasut építési költségeihez való hozzájárulás, illetve a négy utóbbi község részéről a hozzájárulás megtagadása tárgyában hozott határozatai.

Rédics községnek négy új országos vásár engedélyezése tárgyában a keresk. miniszterhez intézett kérelmét a közgyűlés pártolja.

Csáktornya község azon határozatát, amellyel a község házának a postakincstár részére való eladását határozta el, a közgyűlés jóváhagyta.

Jóváhagyást nyert Zalaegerszeg város képviselőtestületének a villamos művek megváltására vonatkozó határozata.

A tápióbicskei csatában elesett honvédek emlékére felállítandó szoborra 100 koronát szavaztak meg.

Ezeket kivül még nagy halmaz folyó ügyet intézett el a közgyűlés.

A közigazgatási bizottság ülése.

Zalavármegye közigazgatási bizottsága mult héten tartotta szeptember havi ülését gróf Batthyány Pál főispán elnöke alatt.

Az alispán jelentette a bizottságnak, hogy augusztus hó folyamán a osendőség a bíróságok hatáskörébe tartozó büntett és vétség miatt 211 egyént jelentett fel. Ezek közül 39 a nyomozás során előzetes letartóztatásba helyeztetett. A kinyomozott büncselekmények legnagyobb része az ember testi épsége és vagyon ellen irányult. Kihágások miatt a kir. járásbírókhoz 15, a közigazgatási hatóságokhoz 544 egyén lett feljelentve.

Tüzesetet 17-et jelentettek, amelyeknél az összes kár 65.182 koronát tett ki. Ebből biztosítás által megtérült 30.263 K, fedezetlen maradt 38.919 K. A tűz keletkezésének oka 3 esetben gyújtogatás volt s 13 esetben nem volt kinyomozható.

Amerikába szóló utlevél augusztus hó folyamán egy sem adatott ki.

Népoktatás. Ezen időszakban a kir. tanfelügyelőség egyik legfőbb törekvése a túltömött iskolák orvoslására irányult. Ugyanis a vármegyében igen nagy a túltömött népiskolák és ennek folytán az iskolába fel nem vehető s így iskolázatlanul maradó mindennapi tankötelesek száma; de felette nagy még az oly rendkívüli távolságokból történő iskolai csatlakozások száma is, melyek oktatási és nevelési szempontból egyaránt károsak. Az összes érdekelt iskolák egyházi főhatóságai megkerestettek, ugyancsak a túltömött községi iskolák fentartói felhívták a közigazgatási bizottság határozatával, hogy úgy a hitfelekezeti, valamint községi jellegű iskoláknál irányított szervezéseket végrehajtsák s a ma már megindítottakat pedig befejezzék, mert halogatás esetében az eddig élvezett vagy ezután élvezhető államsegély beszüntetésének az 1907 évi XXVII. tc. rendelkezéseiben gyökerező lehetőségén kívül, a polgári községek iskoláztatására vonatkozó, az 1868 évi XXXVIII. tc. 44 §-ában megállapított kötelesek érvényre emelése iránt fognak az oktatás szellemi sikere s az iskoláztatás tankötelesek beiskolázása érdekében intézkedések tételni. Különben is miniszter ur az államsegélyek engedélyezése illetve kiutalása alkalmából minden indokolt esetben rámutat az illető iskola fejlesztésének szükségességére s záros határidőhöz kötött rendelkezései bizonynyal csak hatékonyabbá teszik az 1907 évi XXVII. teikknek az iskolák személyi és dologi állapotának feltételéhez tűzött nagyfontosságú intencióját.

Ezen időszakban rendkívül nagy volt a tanítói fizetés kiegészítése, vagy évtödös korpótlék címén államsegélyt igénybevevő iskolák száma.

Az 1893 évi XXVI. tc. alapján immár 27 községi iskolai tanító fizetés és korpótlék címén 9835 koronát, 96 r. kath. tanító 27577 koronát, 8 református tanító 1950 koronát, 6 ág. ev. tanító 1106 és 5 izr. tanító 1200 koronát, tehát 142 tanító összesen 41938 korona államsegélyt élvez évenként.

Az 1907 évi XXVII. tc. alapján 52 községi

iskolai tanító 27467 korona, 164 r. kath. tanító 88216 K, 12 reform. tanító 6134 K, 9 ág. ev. tanító 5944 K és 8 izr. tanító 3400 K, tehát 245 tanító összesen 131161 korona államsegélyt élvez évente.

Vagyis a két tc. alapján Zalavármegyében ezidő szerint 388 tanító 173099 K évi államsegélyt élvez tanítói fizetés kiegészítése és korpótlék címén.

A fontosabb szervezések közül megemlítenők a sümegi községi fiu- és leányiskolák államosítása, a sümegi kisdodovoda államosítása, a dekanoveci és domasineozi községi iskolák államosítása, a hosszufalusi községi iskola államosítása, Nyírvölgyön és Szentilonán új állami iskolák nyitása, a muravidi és kotori iskolának folyamatba tett államosítása, a szentkozmadombjai és szentpéterföldi, valamint a zajki iskoláknak miniszter ur döntését váró államosítása, kislakosi és alsó-lendvai ág. ev. új iskolák, a palinoveci, paloveci, egeraracsai, erdősfai iskolák államosítása. A muracsányi községi iskolának jövő tanévben állami kezelésbe vétele is ezen időszakban mondatott ki miniszter ur által.

Miniszter ur rendelkezése 1909 évre Zalavármegyében szervezésre ajánlott államosítások kapcsán a kir. tanfelügyelőség különösen Viziszentgyörgy, I. Hegykerület, Szászko és Kristófalva községek iskolázásának rendezésére irányította miniszter ur figyelmét ezen időszakban felterjesztett 1159. számú jelentésében.

Az ezen időszakban szervezett új tanítói állásokkal együtt a megye tanítóinak száma 788-ig emelkedett, kik 448 iskolában látják el az oktatást. És pedig 11 polgári iskolában működik 59 tanító, 54 állami elemi iskolában 172 tanító, 70 községi elemi iskolában 112 tanító, 265 r. kath. elemi iskolában 385 tanító, 22 református elemi iskolában 23 tanító, 16 ág. ev. elemi iskolában 17 tanító és 10 izr. iskolában 20 tanító.

Általános ismétlőiskola van 326 iskola mellett, gazdasági ismétlőiskola van 42 iskola mellett, a kisdodovadalmat 29 ovoda, 6 állandó gyermekmenedékház, 34 nyári menedékház, tehát összesen 69 gyermekvédelmi intézmény látta el.

A királyi tanfelügyelőség ezen tanévben 143 napot töltött külső iskolalátogatással.

És pedig meglátogatott 47 állami iskolát, 23 községi iskolát, 90 r. kath. iskolát, 5 református iskolát, 4 ág. hitv. evang. iskolát, 6 izr. iskolát, 2 iparos tanonciscolát, 18 kisdodovodát, 1 állandó gyermekmenedékházat és tizenegyszer a csáktornyai állami tanítóképző intézetet.

Ötvennégy esetben pedig szervezési és építkezési ügyekben tartott tárgyalásokon és értekezleteken vett részt.

A vallás- és közoktatásügyi miniszter ur 1908 évi 20164. számú rendelkezéshez képest a magyar nemzeti himnus szövegét és hangjegyeit feltüntető falitáblákat és kartonlapokra huzott nemzeti címert minden iskola megkapta s egyben emlékeztetésbe hozatott a tanítóknak és iskolászékeknek miniszter ur 1907 évi 76000. számú körrendeletének azon figyelmeztetése, hogy ezen nemzeti jelvények kezelésére és megőrzésére kiváló gondot fordítsanak és hogy ezen nemzeti jelvények köztörvényi oltalom alatt állanak s az azok ellen elkövetett merénylet súlyos büntetés alá esik.

A magyarnyelvi és általános szellemi eredmény tekintetében kifogásolt muraközi községi és felekezeti iskolák orvoslása, fejlesztése, V. és VI. osztályokkal kifejlesztése s fogyatékos felszerelésük pótlása ügyében a vármegyei közigazgatási bizottság 1908 évi 2506. számú intézkedésével, az érdekelt iskolák tüzetes felsorolása kapcsán, a zágrábi egyházmegyei főhatóságot megkereste s eljárásáról a vallás- és közoktatásügyi miniszter urhoz jelentést tett.

Közegészségügy. Augusztus hónapban az időjárási viszonyok a közegészségre kedvezők voltak. A hó 20-áig gyakori esőzés és hűvös időjárás, azontul száraz, meleg uralkodott.

A felnőttek közegészségi állapota kedvező volt, körjelleg nem uralkodott; a betegek száma csekély volt.

A gyermekek egészségi állapota általában kielégítő volt, csak Zalaegerszegen és Zalalövön lépett fel nagyobb számban a vörheny, amelynek megszüntetésére a kellő óvintézkedések megtételtek. Ezen kívül kevés számban észleltettek még az emésztő szervek hurutos betegségei.

A bejelentésre kötelezett fertőző bántalmak közül előfordult: ronosoló toroklob 9, hasihagyomány 9, kanyaró 18, vörheny 34, hőkhurut 3,

fültömrigylob 1, báránymiló 3 és vérhas 2 esetben.

Rendőri boncolás teljesített 1, külső hullaszemle volt 7, súlyos testi sértés bejelentett 8.

Öngyilkosságot két egyén követett el, és pedig Horváth Ignác 21 éves aranyodi és Fitos Pál baktüftösi lakosok, akik felakasztották magukat.

Véletlen szerencsétlenség folytán 2 egyén halt meg, Lovrencsics Antal 4 éves és Pálfi Dömötör 5 éves örségi lakosok fürdés közben vízbe fulladtak.

Szerencsétlen szülés 2 esetben volt. A gyermekek mind a két esetben meghaltak.

Hét évnél fiatalabb gyermekek kötelező gyógykezelése 38 esetben mulasztott el.

Pénzügy. Augusztus hó folyamán egyenes adóban befolyt 638.699 K 79 f, mult év augusztus havában pedig 607.793 K 17 f, az idei befizetés tehát 30.906 K 62 fillérrel több. Ez évi augusztus végéig 2.012.875 K 45 f, mult évi augusztus végéig 2.381.019 K 02 f, a bevétel tehát 368.143 K 57 fillérrel csökkent. A jelenleg fenálló hátralék a folyó évi kivetés és mult évi hátralék 50 %-át teszi.

Hadmentességi díjban mult hó folyamán 5027 K 29 fillért, augusztus végéig 21155 K 77 fillért vettek be. A bevétel 12.185 K 98 fillérrel esett.

Bélyeg és jogilletékben 1908 augusztusban befizettetett 107.293 K 79 f, mult év hasonló időszakában 121.660 K 89 f. A bevétel csökkent 14167 K 10 fillérrel. A mult hó végéig befolyt 680 336 K 25 f, 1907 évben pedig 766.519 K 64 f. A befizetés 86.183 K 39 fillérrel kevesebb.

Illeték egyenértékben 5888 K 03 fillér volt a bevétel augusztus hónapban. A mult hó végéig a bevétel 4161 K 10 fillérrel esett.

Fogyasztási és italadóban a mult hó folyamán 333.483 K 22 fillért vettek be. Ez évben augusztus végéig 1.721.536 K 67 f volt a bevétel, ami a mult évi bevételhez viszonyítva 97.226 K 97 f esökkenést mutat.

Italmérségi illetéket augusztusban 4785 K 78 fillért, a mult hó végéig 53634 K 39 fillért fizettek be. A bevétel e címnél 489 K 33 fillérrel emelkedett.

Dohányjövédékben a mult hónapban 236.985 K 86 f, augusztus végéig 1.843.371 K 39 f volt a bevétel, amely a mult évhez képest 43.118 K 40 fillérrel javult.

Sójövedékben augusztusban 11400 K 20 f, a mult hó végéig 66.667 K 74 f folyt be. A bevétel 8538 K 22 fillérrel csökkent.

Leirtak a mult hónapban 13992 K 01 f egyenes adót és 1694 K 36 f hadmentességi díjat, fizetési halasztást 18, ideiglenes házaadó mentességet 17 esetben engedélyeztek.

Közzgazdaság. Augusztus havában az eddigi abnormis száraz időjárás megváltozott. A leesett kellő mennyiségű oszadék kedvező befolyással bírt úgy a vetett takarmányok mint a sarju fejlődésére és a vetési előkészítő munkálatokra.

E hó folyamán a gazdák még egyrészt a cséplési munkálatokkal voltak elfoglalva, másrészt azonban teljes erővel a vetési és vetést előkészítő munkálatokhoz láttak.

Az e hó folyamán még folytatott cséplések az eddigi várakozásoknak feleltek meg.

A még kint levő termények, a kapásnövények termését a kedvező időjárás jótékonyan befolyásolta.

A tengeri általánosan jó termést ígér. A megye északkeleti részében ugyan nem felel meg az állapot az átlagnak, miután azonban a megye déli és délnyugoti része szolgáltatja e terményben a legnagyobb contingenszt, az átlagra az itteni rosszabb viszonyok nem sok befolyással bírnak.

A répa fejlődése az esőzés következtében oly mérvű, hogy jó közepes termésre számíthatunk. Sajnos a burgonyánál már nem nyilatkozhatunk ily kedvezően, habár az esőzés itt is éreztette jótékony hatását, azonban az ujabban nagy mérvben nálunk is fellépett burgonya betegségek, a levélfodrosodás és gyűrűs betegség a termés nagy részét tönkretették. Az ily betegségben levő burgonyáknak természetesen az esőzés sem használt semmit.

A betegség mérvével azt mondhatjuk, csak az intelligens gazdák vannak tisztában s a kiszáradt jobbara a szárazság hatásának tulajdonítják a burgonya gumó fonnadását és a levelek elszáradását. Féltő, hogy a jövő évben a megtámadott gumók elvetésével fog még csak

a baj teljes mértékben fellépni.

A takarmányneműk a kedvező időjárás következtében szép fejlődésnek indultak. A sarju-termés, melyet a szárazság már-már megsemmisüléssel fenyegetett, habár nem mondható kiváló, mégis oly eredménnyel szolgál, hogy ebben a takarmányszük évben lényeges tényező fog képezni.

A mohar, köles, csalamádé és tarlórépa szintén némi terméssel biztatnak.

Amily kedvező volt az időjárás a takarmányneműkre és a vetési munkálatokra, ép oly hátrányos volt a szőlőkre. A már éri kezdő korai szőlőfajták a sok esőzés következtében repedezni és rothadni kezdtek. Az időjárás állandósulása esetén azonban az így származott kár még elenyészőnek mondható.

Az állatállomány takarmányozása e hóban kedvezőbb volt. A fejlődésnek indult lucernások és vetett takarmányok szolgáltatnak annyi zöld takarmányt, hogy az állatállomány táplálására nem volt szükséges a téli készleteket igénybe venni.

Az állategészségügyi viszonyok a mult hóban, habár a sertésorbáné és sertésvész gyakori eseteivel találkozunk, mégis elég kedvezőnek mondhatók.

Az állatvásárok forgalma e hóban nagyon élénk volt. Főleg a hó elején, amidőn a rossz takarmánytermési kilátások következtében mintegy pánicszerűleg igyekeztek a gazdák fölös állatállományukon tudni, lett sok, főleg nevelődék állat eladva.

Az idegen, legkivált olasz kereskedők sok növendék állatot vásároltak össze. Valószínű, hogy ennek kihatását, habár nem is teljes mérvben vett depekoratió alakjában, de az állatállomány számszerinti szaporodásának visszaesésében a jövő években meg fogjuk érezni.

Az állatárak a hó elején még meglehetősen nyomottak voltak. A hó közepe felé egyrészt a beállott kedvezőbb időjárás következtében, másrészt a nagy kereslet miatt az árak meglehetősen emelkedtek.

A gabonaárakra nem volt a mult hónap kedvező. Dacára annak, hogy termésünk nem érte el a legutolsó 5 év átlagát s dacára annak, hogy a rossz takarmánytermés következtében sok gabonaféle fog feltakarmányozásra kerülni s így az eladó készletek esökkenni fognak, a gabona árak nemcsak hogy nem tartották meg eddigi nivójukat, hanem lényegesen estek.

A bor illetve must árakra vonatkozólag eddig még teljes határozatlanság uralkodik. Eladások még eddig nem történtek, úgy hogy az áralakulásról nem lehet teljesen tiszta képet alkotni. Tekintettel azonban a mult évről megmaradt csekély készletre, valószínű, hogy a mustokért elfogadható árakat fognak fizetni.

Közzgazdasági állapotunk jellegzetes eseménye gyanánt a takarmányhiány rémét kell felemlítenünk. Habár az őszi időjárástól még nagyon sok függ s habár a takarmányhiány leküzdésére a legmesszebbmenő intézkedések megtétele az illetékes faktorok által, mégis ez év a takarmányhiány s az állatok nehéz telettésének jegyében fog záródni.

Állategészségügy. A haszonállatok egészségi viszonyai augusztus hónapban valamivel kedvezőbbek voltak, mint a megelőző hónapban, mert habár a hivatalból jelentendő ragadós betegségek elterjedésében alig állott be lényegesebb változás, a fertőzött terület mégis valamivel kevesbedett, emennyiben a fertőzött községek száma a megelőző hónappal szemben 77-ről 66-ra csökkent, másfelől pedig a hivatalból jelentendő betegségeken kívül egyéb betegségek nagyobb mértékben ezuttal nem fordultak elő.

Lépfenével fertőzve volt 17 község, a hó folyamán megállapított további 7 községben, megszűnt 20 községben, fertőzve maradt 4 község. — Veszettséggel fertőzve volt 1 község, ahol a betegség a hó folyamán meg is szűnt. — Ivarszervi hólyagos kiütéssel fertőzve volt 2 község, a hó folyamán megállapított további 4 községben, megszűnt 2-ben, fertőzve maradt 4. — Rühkórral fertőzve volt 4 község, megszűnt kettőben, fertőzve maradt 2 község. — Sertésorbánccal fertőzve volt 12 község, a hó folyamán megállapított 13 községben, megszűnt 6-ban, fertőzve maradt 17 község. — Sertésvészszel fertőzve volt 41 község, a hó folyamán megállapított 11 községben, megszűnt 15-ben, fertőzve maradt 31 község.

Egyéb betegségek közül észleltetett a paocai,

sümegei, egerszegi és szentgroti járások területén a sercegő üszök, továbbá a paocai és perlaki járások területén a vérhas, kisebb helyi járvány alakjában.

Védőoltások lépfene, sercegő üszök és sertésorbáné ellen eszközöltettek 13 gazdaságban, továbbá 3 községben kizsádk állatain.

Az állatvásárokon, egyes egyébként is csak gyéren látogatott vásároktól eltekintve, közepes felhajtás mellett igen jelentékeny adásvételi forgalom fejlődött ki, külföldi vevők és pedig legnagyobb részben olaszok vásárlásai következtek.

Aktualitások.

(Végletek.) Az emberiség fejlődésének történetében, az uralkodó eszmék forrongásának és kialakulásának korszakaiban a végletek rendszerint találkoznak. Nem ujjelensége ez a mának, hanem a haladásnak örökös törvénye, amely újra megismétli a jelenségeket.

Egyiptom papyrusai, obeliszkei, ékirásos téglái, Babylon emlékei, a görög és római világ története mind beszélnek a végletek találkozásáról, az egymással homlokegyenest ellenkező eszmék harcáról. Évezredekkel és évszázadokkal ezelőtt a nagy társadalmi harcok küszöbén épugy felhangzott a vézskialítás, mint ma: veszni indult az emberiség, a társadalmi rend, a kultúra, amelynek sirját ássa a reakció, alapjait rengeti az eszeveszett elégedetlenség és forradalmi szellem.

Es az emberiség azért nem veszett el, a kultúra is diadalmasan kiállotta a nagy harcok megpróbáltatásait, a társadalom megtalálta a korszerű rend új formáit és kereteit s az eszmék harcából új diadalmas igazságok születtek.

Amikor a kath. nagygyűlésről szóló tudósításokat s a vörös lobogó alatt rendezett tüntetéseket olvasom; amikor fülembé hat az ájtatos zsolozsma, a másik oldalon pedig a zürzavaros szirma: visszatekintek a multba, amelynek tanulságai megnyugtatók az embert afelől, hogy a végletek találkozása nem okoz mindig pusztulást és azt nem a véletlen, hanem örök törvényszerűség rendezi.

Annak az eszeveszett és roszhiszemű mozgalomnak, amely templomon és hazán kívül keresi a tömegek boldogítására alkalmas eszközöket, minden téren erős reakciót kellett támasztani. Gazdasági téren a tőke szervezkedése áll szemben a felforgatókkal, szellemi téren pedig a templom, a vallás és a pap. A mult századok elcsíftották a vallási ellentéteket; a felvilágosodás megteremtette a türelmet. A templomokban békén imádkoztak s kereste az isteni igazságokat és a lelki megnyugvást mindenki a maga hite szerint. A faji, gazdasági és társadalmi kérdések kiküszöbölődtek a hitélet és felekezeti életének keretéből. Az élet más tétre utalta a hitet és valással össze nem függő problémákat s a templomok körül nem dult harc; az oltárokon a béke és emberszeretet tüze égett.

Ekkor támad fel az örült szenvedély, amely a templomokra uszítja a tömegeket, le akarja rombolni az oltárokat s amit az emberi lélek eddig megfoghatatlannak, magasztosnak, megnyugtatónak tartott, azt a sárba akarja taposni, hogy a hit helyett örült vágyakkal töltse be az emberek szívét, mert csak az örült vágyak és vakmerő remények szülhetik a nagy társadalmi forradalmat.

A templomok ajtóit döngetik. A templomokat pedig csak a hit fegyverei védelmezhetik.

Az utcákon végigvonul a vörös lobogó s nyomában százazrak kiáltják a világfelforgató forradalom jelszavait.

A templomok ajtóit tehát védelmezik az isteni igazságok fegyvereivel s a félelmes vörös zászlóval szemben a mély hit külső jeleivel és bizonyosságaival felvonul egy ájtatos, hívő és hitvalló tömeg.

Lehetetlen volt, hogy a templomok ne válasszójának az ostromlóknak. A vallási fanatizmus nem magától támad fel s amikor nagy tömegek vonulnak ki az utcákra, hogy bizonyosságot tegyenek a maguk hitéről: ez csak dokumentuma annak, hogy a templomrombolókkal szemben áll az eclesia militans, amely állja a harcot s védekezik.

Minél tovább halad nyaktörő utjain a szociáldemokrácia és az átludomány, annál nagyobb lesz az ellenállás és annál sűrűbb lesz az a

tömeg, amely zsolozsmákat s nem forradalmi dalokat énekel.

Hogy a végletekbe csapongó mozgalmakban mennyi a magasabb eseményi tartalom s mennyi a silány politikai érdek, ezt most nem keresem. Az idő talán már legközelebb megadja a választ erre a kérdésre. Mert ott lesz a győzelem, ahol nagyobb az önzetlenség s a meggyőződés ereje.

* * *

(Szabadgondolkodók.) Egy uri ember, aki nagy tudományáról és egyéb előnyös tulajdonságairól ismert, azt az eszmét vetette fel, hogy meg kellene nálunk is alakítani a szabadgondolkodók körét.

Szabad gondolat! Mindazokat, akiknek lelkét nem nyugtázza le elfoglaltság, akiknek eszét nem homályosítja el az előítélet, akik a látókkal látni, a tudókkal tudni akarnak; akik a világgá szállt nagy eszmék verőfényében fürdették meg lelküket, eszűbítő varázsúgy gyanánt ihletik meg e szavak.

És ennek dacára mégsem lépnek be a szabadgondolkodók körébe, mert a szabadgondolkodás ma tulajdonképpen a természettudományos felfogás határain is és a nyílt atheizmust hirdeti. Az atheizmus pedig, még ha a tudomány és szabadgondolkodás köpönyegében jelenik is meg, vakmerő és felfuvalkodott ostobaság. Az ember, aki azt hiszi magáról, hogy az Uristent le tudja cáfolni a trónusáról, az nem szabadgondolkodó, hanem elbizakodott, vagy roszhiszemű. Mert ha valamelyes tudományt magába szedett, tisztában kell lennie azzal, hogy olyan munkára vállalkozott, amely erejét meghaladja s meddő marad.

Az atheizmus mellett a pozitív vallások elleni felvonulás képezi a szabadgondolkodók egyik vesszőparipáját. Ez pedig merénylet a történelmi igazságok ellen. A durva állatemberekből a vallások neveltek lelkes lényt. Aki tehát szereti a faját, szereti az embereket, az ne legyen atheista, mert ezzel nem tesz szolgálatot az emberiségnek. A becsületes szabadgondolkodás nem is tűri azt, hogy az ember a tudomány szent nevében olyant hirdessen, aminek az igazságát nem tudja bizonyítani. És a babona s elfoglaltság elleni küzdelem nem jelenti mindjárt az atheizmust.

Amikor szabadgondolkodók köréről volt szó, eszembe jutott Göthe búvárszínasa, aki megtanulta mesterének varázsűgyét, amelyekkel fel szokta idézni a szellemeket. A búvárszínas felidézte a szellemeket, akik minden kívánságát teljesítették, de azután nem tudott visszaemlékezni azokra az igékre, amelyekkel azokat régi alakjukba kényszeríthette volna. És ezzel nagy veszedelmet zúdított magára.

Ne idézzük fel a szellemeket, mert azután nem tudunk tőlük megszabadulni s lángba borítjuk a háztetőt.

* * *

(Itthon a király. Katonavilág.) Nagy események játszódtak le a múlt héten a Dunánál s folytatódnak is Budavárában, meg Gödöllőn. Őfelsége a király hozzánk kommandírozta hadseregének disze virágát, hogy Veszprém körül eljátszanak egy háborút, amelynek végén a k. u. k. Heer nem csinál Rückwertkonzentrierungot. Eddig már lefújtak s a rengeteg apparátus megkezdte a kaszárnyák felé utazást. Visszafelé még egyszer keresztülesap rajtuk az áradat, megszállván és boldogítván a falvakat.

Hogy milyen nagy öröm a nagy katonavonulás, arról sokat tudnának beszélni azok a községek, amelyeket utba ejtettek az érdemes németek, vagy horvátok.

A fegyelem ellen nem lehetett panasz, de azért a fokon volt éretlen gyümölcs eltűnt, itt-ott szárnyasoknak is lába kelt, mert valószínűleg annyira megijedtek a sok trombitalástól, hogy vad tyukokká változtak. A tűzérő minden teketória nélkül agyonrugta a szomszédjába került borjut; a takarmányban is akadt hiba, sőt az is megesezt, hogy egy érdemes földbirtokosnak a kertje közepén raktak tüzet a horvát bakák s amikor a házigazda tiltakozott az önkényes beszállásolás ellen, egy krovót úgy vágta fejbe, hogy az öreg ur egyszerre ágyba feküdt.

De hát mindezek csak aprólékos dolgok, amelyek nélkül nyolcvanezer embert egy országon keresztülhurcolni nem lehet. Még szerencse, hogy egy-két falu le nem égett s az országutakon járó nagy embertömeg, a halált okádó ágyuk, motonagy tábori konyhák, rengeteg teher szállító autómobilok egyéb károkat nem okoztak.

Néhány hidat azonban mégis megrongáltak a

tehervonatok. A katonaság előtt és után roppant autómobilok jártak, amelyek után két-három megrakott teherkocsi volt akasztva. És ezek a járművek nekimentek a hidaknak minden megfontolás nélkül, mert a műszaki tiszték előzőleg megvizsgálták a műtárgyakat s úgy találták, hogy Zalavármegye útjain levő minden hid autómobilközlekedésre »geelignet.« No hát ha »geelignet«, akkor nincs hiba, az autómobil mehet. Kétféle azonban, hogy a műszaki tiszt urak nem értenek teljesen a hidakhoz, mert a mi műtárgyaink nincsenek 10—12 tonna súly hordására szerkesztve. Elő kellett szedni a civil mérnök tudományát. Néhány hidat alá kellett volna támasztani. A pionírok meg is kezdték a munkát, de felsőbb parancsra abba is hagyták. Mert ha a műszaki tiszték a hidat elég erősnek találták, annak elég erősnek is kell lenni. Ha pedig mégis leszakad, a felelősség nem azt terheli, aki esetleg kitöri a nyakát, hanem a műszaki tisztet. Az autómobilnak tehát menni kell. Ilyen a copf és ilyen olósó az emberélet. A hidakat, amelyek a vármegyének rengeteg pénzében vannak, nem is számítva.

A mérnök nem tehetett egyebet, mint kiírta a hidakra: csak három tonna súlyú járművekkel való közlekedésre alkalmas. De azért keresztül vonult rajtuk a teher szállító autómobil, az ágyu, a kocsikonyha stb.

A vármegye pedig csinálthatja a megrongált hidjait, ha van rá pénze.

— Anélkül természetesen most sem mulhatott el a katonavilág, hogy egy két magyar ember mag ne kapta volna a »Kossuth hunc« titulust. De ezt már fel sem vesszük. Hiszen megszokhattuk a hadsereg magasrangú tisztjeinek szeretetteljes bánásmódját. Megszoktuk épúgy, mint a fekete sárga zászlót, a Gotterhaltét és a német vezényszót, amelyek élénken dokumentálják Magyarországot függetlenségét.

Azt mondják a hivatalos híradások, hogy Alfonzo, a spanyolok ifjú királya, Magyarországon látogatja meg a császár — királyt. Azt hiszük, hogy Alfonzo tanult egyetmást a mi országuakról is és talán úgy tudja, hogy ez egy független állam, amelynek saját alkotmánya, zászlója, nemzeti karaktere és kultúrája van. És furesának fogja találni, hogy mindezekből nem lát semmit. A pályaudvaron fekete sárga lobogó, a katonaság német kommandóra tisztelig, a zenekar az osztrák himnuszot játsza. Mirdez különös élnökséggel fogja kidomborítani a magyarságot.

De ha ez nem lenne elég, ha a spanyol király még mindig ragaszkodnék ahhoz a tévhitéhez, hogy Magyarország önálló és független állam, majd akad valami jeles és türelmes magyar diplomata, aki a különös jelenségeket meg fogja magyarázni ilyenténképpen:

Felség! Magyarország közjogilag teljesen független s Ausztriának semmi tekintetben alárendelve nincs. Hadügyileg semmi köze sincs az örökös tartományokhoz, de azért az egész vezérkar csupa német, mert ezt így akarja a császár. Pénzügye ugyan közös Ausztriával, de azért van egy kis fiókja Budapesten is a közös banknak. Az pedig merő véletlen, hogy a külügyminiszter Bécsben székel s a diplomácia nyelve német. Szóval felséged most egy független ország területére lépett s ne csodálkozzék, hogy a magyarok nem tüntetnek függetlenségükkel, mert ők megelégszenek azzal, ha jogaik benne vannak a törvénykönyvben. A magyarok nagy idealisták!

És a spanyol király mindent lát, csak Magyarországot nem.

* * *

(Hangok a Muraközéből.) Peczek György e. kanonok ur egy nyilatkozatot küldött be hozzánk, amelyet lapunk hír rovatában minden kommentár nélkül közlünk. E helyen pedig megjegyezzük, hogy a nyilatkozatban foglaltakat szóról szóra elhiszük. A zágrábi érsek miért is irányítaná a muraközi papság politikai magatartását, mikor az ugyis az aulaintenciói szerint alakul? A zágrábi érsek nem politizál s talán szívesen venné, ha papjai sem politizálnának. De ebben aligha értenek egyet vele a Zágrábban székelő egyéb főpapok, mert akkor nem hallatszanának vádak a muraközi papok hazafias magatartása ellen. (Tisztelet adassék néhány kivételnek.)

Szóval ránk nézve sokkal megnyugtatóbb volna a hazafias cselekedetek sora, mint a nyilatkozat.

Egyébként annak illusztrálására, hogy milyen hangulat van Muraközben a magyarok mellett, kiöltöttünk két esetet a »Muraközéből.«

Murasiklóson katonák voltak bekvártélyozva a Horvátország területén fekvő hadtestből. A királymanőverre átvonuló csapatok tisztikarának étkezőhelyisége Murasiklóson a kántortanítónál volt felállítva. Szeptember hó 6-án a tisztikar bucsu vacsorát rendezett, a melyre meghívott egyik tiszt által Kotter Márton murasiklósi plébános is, aki azon hiszemben, hogy a horvát ezrednél csupán vérbeli Jellasics-féle horvát tiszték vannak beosztva, a meghívást örömmel vette, és nemcsak saját személyében, hanem épen a nála időző sógornőjével egyetemben megjelent a vacsorán. Az izletes ételek és italok élvezete úgy hozta magával, hogy gospon Kotter plébános szónokoljon is. Feláll, stentori hangon belefogott egy magyar ellenes beszéd mondásába, mely csupa piszkolódásból, aljas rágalmakból állott; a sógornő pedig »Krepala Magjarska.« »Zivila Hrvatska« (Dögöljön Magyarország! Éljen Horvátország!) közbekialításokkal lelkesítette a hős szónokot. A tisztikar, melynek legnagyobb része magyarokból állott, úgy a szónoklaton, valamint a közbekialításon lelke mélyéből megbotránkozott, és hogy elejét vegye minden további botránynak, a közbekialító sógornőt tapintatos módon a helyiségből kitessékelté, magát a szónokot, Kotter Márton muraközi plébánost pedig annyira neveltség tárgyává tette, hogy ez hosszú orral volt kénytelen a tiszt étkező helyiségből eltávozni.

Augusztus hó 31-én körjegyző választás volt Muraszerdahelyen. A derék muraszerdahelyi polgártársak — magnum áldomással pecsételték meg a nagy nap emlékezetét. Ugyanakkor a körjegyző választás utáni éjjelen, — jól értsd meg édes muraközi magyarom, — két muraközi születésű lelkész, K. B. plébános és V. M. káplánja is, kik a zágrábi semináriumban nevelődtek, helyet találtak a vendéglőben, s vigan szüresölték ők is a hegy levét. A sok kocintás és a »Bogi Hrvati« szóliás mellett a két szent-anya nem álhatta meg, hogy belső horvát érzelmeiknek valami uton-módon kifejezést ne adjanak. Adtak is! A »Liepa nasa domovino...« horvát Hymnusz lelkesítő akkordjai mellett, a melyhez az ottani cigányzenekar szolgáltatotta a kíséretet, mulatta végig a plébános és káplánja az egész éjszakát.

De ne hallgassunk a kivételekről sem. Van Muraközben néhány igazán derék magyar pap is, akiket nem szoktunk összetéveszteni Zágráb előőrseivel.

Ezek közé tartozik Ehrenreich Nándor dekanovezei plébános aki múlt héten levelet irt a »Zalá«-nak, amelyben a muraközi papság ellen csak egy általánosságban felhozott vádak ellen erőlyesen tiltakozik s megmondja a módját is: hogyan lehetne kizárólag hazafias papokat ültetni a muraközi parohiákba, — mondván: Muraközben van 22 plebánia, 13 Gróf Festetics Jenő patronátusa alá, 9 pedig vallás alapi, tehát a magyar kultuszminiszter hatáskörébe tartozik.

Ez irányban tessék erős akciót és agitációt kifejteni, hogy a gróf és miniszter csak 13 próbás magyarokat nevezzenek ki plébánosnak s ne azokat, akiket a zágrábi szent-szék ajánl. Majd akkor lesz magyar »muraközi papság,« mert akkor a káplánok nem számítanak.

Gazdasági Egyesület közleményei.

Jegyzőkönyv,

felvétel a Zalavármegyei Gazdasági Egyesület igazgatóválasztmányának 1908 évi szeptember hó 7-én Zalaegerszegen tartott gyűlésében.

Jelen voltak Hertelendy Ferenc elnöke alatt Árvay Lajos, Batthyány Pál gróf, Bogyay Máté, Bogyay Elemér, Bosnyák Géza, Elek Ernő, Flandorffer Ignác, Forster Elek, Gruner Károly, Gyömörey Gáspár, Hajós Mihály, Kolbenschlag Béla, Königmayer János, Malatinszky Ferenc, Nagy László, Nagy Pál, Szentmihályi Dezső, Szücs Dezső, ifj. Tarányi Ferenc dr, id. Thassy Imre, Zathureczky Márton igazgatóválasztmányi tagok és Sárközy Viktor g. e. titkár.

Elnök a tagok üdvözlésével a gyűlést megnyitja s felszólítja a titkárt a tárgysor ismertetésére.

I.

A mezőgazdasági kamaráról szóló törvényjavaslat véleményezés végett az egyesületnek megküldött.

A mezőgazdasági kamarákról szóló törvényjavaslat azon alapon épült fel, mely alapot a törvényjavaslat előkészítéséhez maguk a gazdasági egyesületek szolgáltatottak.

Az előttünk fekvő javaslat nagyban és egészben megegyezik azon elvekkel, melyek egyesületünk ez ügyre vonatkozó véleményezésében le voltak fektetve.

Előadó titkár a törvényjavaslatot az igazgatóválasztmány figyelmébe ajánlva javasolja, hogy azt az igazgatóválasztmány, mint az egyesületnek a kamarai szervezetre vonatkozó kivánalmának híj képét, a maga egészében fogadja el.

Igazgatóválasztmány a javaslatot általánosságban elfogadja s az abban lefektetett elveket irányadónak veszi.

A részletekre vonatkozólag ama kivánalmának ad kifejezést, hogy a mezőgazdasági kamarák bármily mérvű elosztása mellett is, Zalavármegyében, mint ahol úgy testületileg, mint a gazdasági kultúra magas színvonala következtében erre az alap megvan, önálló kamara létesíttessék.

Másodsorban habár az érdekeltég aránya szerinti szavazati jogot helyesnek ismeri is el, mégis a javaslat ama tételét, mely szerint egy birtokos esetleg választókerületének szavazatát fele részben birtokolhatná és gyakorolhatná, helytelennek találja s ezen jogot csak maximálisan a szavazatok egy negyed részében kívánja megállapíttatni.

Igazgatóválasztmányi gyűlés a határozatnak ilyen alakban való közlését, illetve az O. M. G. E.-hez való juttatását elrendeli, egyúttal elhatározza, hogy a vármegye országgyűlési képviselőit felkéri, miszerint hassanak oda, hogy Zalavármegye területére önálló mezőgazdasági kamara szerveztessék.

II.

Titkár előadja, hogy ez év október hó 20-án fog a G. E. O. SZ. nagygyűlése — melynek kizárólagos tárgyát az érdekeltégi törvényjavaslat képezi — megtartani s rá következő napon gróf Károlyi Sándor szobra lelepleztetni.

A G. E. O. SZ. alapszabályai értelmében joga van az egyesületnek magát ezen alkalmakkor megbízottai útján képviseltetni, illetve a nagygyűlésre öt tagot kiküldeni. Ezen kiküldöttek képviselnék a szobor leleplezésénél is az egyesületet.

Közgyűlés Hertelendy Ferenc, Koller István, ifj. dr. Tarányi Ferenc, Malatinszky Ferenc tagokat és Sárközy Viktor egyesületi titkárt küldi ki, illetve kéri fel a nagygyűlésen és a szobor leleplezésén való részvételre.

III.

Az alispáni hivatal átiratban értesítette az egyesületet, hogy a mezőgazdasági alap növelésére illetve az ebadóalap hovatordítására vonatkozó törvényhatósági határozatok az 1904—1908 években belügyminiszeri jóváhagyást nem nyertek.

Az egyesület, illetve a mezőgazdasági bizottság megkereste több ízben az alispáni hivatalt, hogy a törvényhatósági bizottsági közgyűlés által elfogadott és földművelésügyi miniszterileg jóváhagyott költségvetés szerinti összegeket utalja ki.

A kiutalás a mai napig nem történt meg. S minthogy a bizottság az egész év folyamán a költségvetési alapon működött s anyagi kötelezettségeket vállalt, a teljesítendő fizetések, különösen az állatdíjazások megtartásával, elodázhatók egyáltalán nem lesznek, előadó titkár kéri az igazgatóválasztmányt, hogy a költségvetési összegek fedezéséről illetve előlegezéséről gondoskodni kegyeskednek.

Igazgatóválasztmány Árvay Lajos felvilágosító szavai után elhatározza, hogy a költségvetés szerint csesedékes és szükséges kiadások fedezésére a kellő összeget előlegezni fogja.

IV.

Titkár jelenti, hogy a Keszthelyen megtartott közgyűlés határozata értelmében az állatdíjazásokra az előkészületek megtételtek s a közösen megállapított programok szerint szeptember hó 19-én Csabrendeken, szeptember 20-án Nován, szeptember 21-én Perlakon és október hó 16-án Keszthelyen fognak az állatdíjazások megtartatni.

A jelentés tudomásulvétele mellett igazgatóválasztmányi gyűlés elhatározza, hogy az állatdíjazások alkalmával az egyesület képviselőiben a Keszthelyen való megjelenésre felkéri Hertelendy Ferencet, a Csabrendeken való megjelenésre

Bosnyák Gézátt és ifj. dr. Tarányi Ferencet, a Nován való megjelenésre Nagy Lászlót és Eitner Sándort, a Perlakon való megjelenésre Koller Istvánt és Hajós Mihályt, titkárt pedig utasítja, hogy nevezett helyeken szintén megjelenjen.

V.

Előadó titkár jelenti, hogy a takarmányhiány leküzdésére úgy a kormány, mint a törvényhatóság tettek intézkedéseket.

A kereskedelemügyi kormány, sajnos ugyan, a takarmányok önköltségén való szállítását nem engedélyezte, azonban az összes szalás- és értakarmányokra fuvardíj mérséklést engedélyezett, A díjmérséklések mindenki részére engedélyezettek s a kedvezmény igazolványok nélkül egyszerű rovatolás útján fog az illetőknek megtéríttetni.

A földművelésügyi kormány az inség-akció keretében Zalavármegyét is bevonta s a kisgazdáknak több kedvezményt helyez kilátásba.

A törvényhatósági bizottság is a legmesszebbmenő intézkedéseket megtétette s első sorban a hiány mérvéhez szükségeset a vármegye egész területén összeíratta.

Árvay Lajos a földművelésügyi miniszter idevonatkozó leiratára hivatkozva, mindenekelőtt azt tartja szükségesnek, hogy a megejtett összeírások az abban megnevezett bizottság által a helyszínen ellenőriztessenek.

Az indítványt egyhanguan elfogadva határozott, hogy a beérkező jelentések alapján a bizottság a jegyzőségekben és körjegyzői székhelyeken az ellenőrzést meg fogja ejteni.

Az ellenőrző bizottság áll az állattenyésztési felügyelőből, a gazdasági egyesület képviselőjéből s az alispáni hivatal által delegálandó közigazgatási tisztviselőből.

Titkár utasítva lesz, hogy vidékenként az egyesület nevében kérjen fel a bizottságba mindent 2—2 tagot s az állattenyésztési felügyelősséggel megállapítandó kiszállási sorrendet és határidőt közölje úgy az érdekeltékekkel, mint az alispáni hivatallal és a járás főszolgabírájával.

Elek Ernő felemlíti, hogy a szállítási kedvezményből a tengeri ki van zárva s csak a tengeridara és árpadarára van szállítási kedvezmény adva.

Ezen kedvezménnyel a gazdákon segítve nincs. A tengeri előzetes megdarálása, annak ismétleten a vasúthoz való fuvarozása annyira megdrágítja az árut, hogy a kedvezmény ezekre igénybevehető nem lesz. Azonkívül a tengeridara hosszabb ideig és nagyobb mennyiségben nem raktározható, miért is fenti szempontból nem szállítható.

Ez évben a burgonyatermés a nagy mérvben fellépett gyűrűsbetegség és levélfodrosodás következtében szintén a várakozáson alul fog maradni, miért is a szeszgyárosok nem lesznek abban a helyzetben, hogy contingensüket burgonyából kitermelhetnék s kénytelenek lesznek szeszfőzésre nagyobb mennyiségű tengerit is beszerezni. Ily módon a szeszgyárak a rossz termés következtében szintén válságnak néznek elébe, miért is indokolt, hogy a tengeri ép oly szállítási kedvezményben részesíttessék, mint egyéb takarmányneműek.

Indítványozza, irjon fel a gazdasági egyesület a kormányhoz a szállítási kedvezményeknek a tengerire való kiterjesztése tárgyában.

A választmány az indítványt egyhangulag elfogadja.

VI.

Uj tagokul jelentkeztek: Ehrenreich Náador, Barcza Sándor.

Közgyűlés a jelentkező tagokat felvenni elrendeli.

VII.

Titkár jelenti, hogy a földművelésügyi miniszter felhívja az egyesület figyelmét a közös hadsereg és honvédség szükségleteinek közvetlenül a termelők által való fedezésére.

Tudomásul szolgál.

VIII.

Titkár jelenti, hogy a barabásszegi ref. egyház lelkesi hivatala gyűjtő-ívet küldött az egyesületnek s a templom részére adományt kér.

Közgyűlés anyagi fedezet hiányában nem tehet eleget a megkeresésnek.

IX.

Titkár jelenti, hogy az O. M. G. E. ártirt az egyesülethez, irjon fel a földművelésügyi kor-

mányhoz az új bortörvénytervezetnek változatlan elfogadása tárgyában.

Minthogy az Országos Szőlősgazdák Egyesülete megkeresésére e tárgyban már lett felirat intézve a kormányhoz, kéri az átirat egyszerű tudomásul vételét.

Tudomásul szolgál.

X.

Titkár jelenti, hogy a földművelésügyi miniszterhez intézett ama felíratra, melyben a nem fertőzött tuberkulotikus állatoknak szabadszékekben való kimérését kérelmezte, a földművelésügyi miniszter ama választ adta, hogy az új huszvizsgálati rendeletben a köz- és állategészségügyi szempontok figyelembe vétele mellett akként történt gondoskodás, hogy a gazdaközönség érdekei is megfelelően megóvassanak.

Tudomásul szolgál.

XI.

Pflanzeer Gábor az egyesület által neki ítélt millennáris ösztöndíjat felvéve, a kegyes adományozásért köszönetét fejezi ki.

Tudomásul szolgál.

XII.

Földművelésügyi miniszter ur tudatja, hogy dr. Góger Lászlót szaktudósítól az Egyesült Államok és Kanada területére New-York székhellyel kinevezte.

Tudomásul szolgál.

XIII.

Titkár jelenti, hogy az O. M. G. E. felhívásban szólítja fel az egyesületet és tagjait a berlini sörárpa és komló kiállításán minél nagyobb számban való részvételre.

Minthogy a felhívás az egyesület közlönyében már közzététetett, kéri a felhívás egyszerű tudomásul vételét.

Tudomásul szolgál.

Több tárgy nem lévén, elnök az ülést bezárja.

Kmf.

Sárközy Viktor sk.,
g. e. titkár.

Hertelendy Ferenc sk.,
g. e. elnök.

A takarmányhiány enyhítése.

A földművelésügyi miniszter a takarmányhiány enyhítése céljából megindított akció tárgyában a következő rendeletet adta ki:

A vármegyei (thjf., sz. kir. városi) főispán urnak a t. Egyesülettel egyetértőleg tett jelentéséből, másrészt a hozzám érkezett számos más, statisztikai és leíró jelentésből, végül a vármegyei viszonyokat teljesen ismerő egyéniségekkel folytatott személyes érintkezéséből is meggyőződve arról, hogy a vármegyei takarmánytermés kilátások a folyó évben tényleg igen sok kívánni valót hagytak fenn és különösen a kisgazdák állatállományának kiteleltetése nagy nehézségekbe ütközik, elhatároztam, hogy a vármegye területét bevonom azon akció keretébe, melynek a kisgazdák állatállományának fentartása, illetve telettése érdekében való megindíthatására a m. kir. ministertanácsból felhatalmazást nyertem.

A támogatást, melyet a tényleg nehéz helyzetben levőknek nyújtani szándékom, a t. Egyesület véleményezése és utmutatása mellett fogom eszközölni s ezért már előre is azon kéresemnek adok kifejezést, hogy az alábbiakat a legbelsőbb megfontolása tárgyává téve, sziveskedjék intenciómmal egyetértőleg mindent elkövetni a végből, hogy a t. Egyesületre ruházott nagy felelősség tudatában mindenkor gyorsan, igazságosan és méltányosan mozdíttassék elő a bajok enyhítésére irányzott helyi akció végrehajtása.

A t. Egyesület általános feladatául csupán azt kívánom megállapítani, hogy a miot ne zárkózzék el javaslatot tenni azon esetekben, a hol legfőként a kisgazdák nehéz helyzetének orvoslásáról van szó, éppugy sziveskedjék melőzni azoknak a kívánságoknak véleményezését, a melyek előzetes helyszíni megbírálása azt eredményezi, hogy az illető folyamodó, bármely okból, saját maga is képes volna érdekeit felkarolni.

I. Az akciót megelőző helyi szemle.

Az akciót akként fogom szervezni, hogy a vármegye területére illetékes m. k. állattenyésztési felügyelő, a főispán és alispán urakkal, valamint a t. Egyesülettel egyetértőleg lesz hivatva első sorban megállapítani, hogy a vár-

megyében községenként hol és milyen takarmányneműekben van tényleges hiány s ehhez képest mily arányban szükséges, hogy a kormány kivételes intézkedéseket tegyen, illetőleg pénzbeli vagy terménybeli segílyt nyújtson.

A beszerzett helyszíni tapasztalatok után — melyek közben a felekkel való érintkezés alkalmával a segélyezésre irányuló ígéretek tételét mindenestre gondosan elkerülendőnek tartom — a fentebb megjelölt bizalmi férfiak tapasztalatait összegezve a t. Egyesület a legrövidebb idő alatt intézzen hozzám (Ottlik Iván államtitkár ur nevére címzett borítékban) kimerítő javaslatot arra nézve, hogy hol és mily irányu segíly volna nyújtandó.

II. A segélyezés mérve kisgazdákkal szemben.

A segélyezés mérvére nézve megjegyzem, hogy azoknak a kisgazdáknak, a kik tényleg nehéz helyzetbe jutottak, hajlandó vagyok a hiányzó és elkerülhetetlenül szükséges szalás és értakarmány beszerzését lehetővé tenni akként, hogy a beszerzési árból részükre maximálisan 30%-ot elengedek (mely árban azonban az összes beszerzési költségek bennfoglaltatnak, tehát a szállítási, raktározási stb. költségek is), a beszerzési ár 70%-a pedig az illető kisgazdák által az államkincstárnak megtérítendő.

A beszerzési ár ezen 70%-nak megtérítésénél igen nagy súlyt kell helyeznem arra, hogy az készpénzben fizetessék le.

Megjegyzem azonban, hogy különös kivételképen és az Egyesület véleményezése mellett hajlandó vagyok a beszerzési ár 70%-ának azonnali befizetésétől eltekinteni, abban az esetben, ha valóban oly egyénekről van szó, akik ma a szükséges készpénzzel nem rendelkeznek.

Ehez képest, oly határozott kikötéssel, hogy a beszerzési árban az államkincstár javára leendő teljes megtérítése iránt feltétlen garanciát nyerek, hajlandó vagyok a takarmányneműk beszerzése tekintetében a következő feltételek mellett kölcsönöket nyújtani.

Feltéve, hogy a szorult helyzetben levő kisgazda erkölcsileg is érdemes az állam támogatására: abban az esetben, ha érette a törvényhatóság jót fog állani és szabatosan kiállított törvényhatósági jótállás hozzám előzetesen felterjesztetik: hajlandó vagyok az illetőknek megengedni, hogy a beszerzési ár 70%-át két esztendő alatt kamatmentesen fizethessék vissza az államkincstárnak.

Azonban elvileg meg kell jegyezmem és ennek széles körben való közzétételéről magam is gondoskodni fogok, hogy a kisgazdáknak legelső sorban a készpénzzel leendő fizetés ajánlatossék.

Együttal a t. Egyesületnek figyelmébe ajánlom azt a módozatot is, hogy oly esetekben, a midőn pl. egy vagy több inséges községben nagyobb számú kisgazda terménybeli szükséglete vár kielégítésre és a mennyiben az érdekelt kisgazdák az illető község hitelszövetkezetének tagjai, az állam által részükre megvásárlandó termények árát vegyék kölcsön a szövetkezetől, a kincstári tázozásukat azonban azonnal térítsék meg és kölcsönnyülgüket a hitelszövetkezettel bonyoltsák le.

Oly kisgazdáknak vagy gazdasági munkásoknak pedig, kik sem készpénzzel, sem ilyennek megszerzéséhez hitellel nem rendelkeznek, vagyis vagyontalanoknak minősíthetők, hajlandó vagyok a t. Egyesületnek a vármegyei főispán ur által támogatott javaslatára a szükségelt takarmánybeli segílyt kivételesen adományozni.

III. A takarmányneműk beszerzése és irányítása.

A takarmányneműk beszerzése tekintetében legelső sorban az értakarmányokat emelem ki.

Ezeknek a tényleges szükséghez mérten való irányítását első sorban központi kezelés útján tervezem, nem teszek azonban észrevételt az ellen sem, hogy a kezelés helyileg is történhessék. Az Egyesület meg fogja állapítani, hogy a valóban inséges helyzetben levő gazdáknak mily mennyiségű korpára és esetleg másnemű értakarmányra van szüksége s ha részemről a javaslatot jóváhagyhatónak találom, intézkedni fogok, hogy a korpa, esetleg más értakarmány hova és mely vasuti állomásra irányítsassék. Bár ebben a tekintetben a helyi viszonyok lesznek az irányadók s azok fogják megállapítani, hogy az Egyesület egy központi korparaktárt fog-e az érdekelt vármegyében tartani vagy javaslata szerint a korpa azonnal az érdekeltékhez juttatandó, azt már eleve is megjegyzem, hogy a

korpa, esetleg más értakarmány csak az Egyesület megbízottjának és csakis jogérvényes átvételi elismervénye ellenében fog átadni s végül, hogy az államkincstár felelőssége abban a pillanatban, midőn az átvétel az Egyesület részéről szabályszerűen megtörtént, minden tekintetben megszűnik úgy a mennyiséget, valamint a minőséget és továbbtartást illetőleg.

Ehez képest a korpaküldemények (és esetleg egyéb értakarmányküldemények) átvételére nézve általam megállapított szövegű átvételi elismervényt fogok küldetni, mely hozzám a megállapítandó módozatok között fel fog terjesztetni.

Az értakarmányokon kívül legelső sorban szalma lesz beszerzendő, mely szeccskázva jelentékeny takarmányozási szolgálatokat tehet.

Ugy a szalmabeszerzés, valamint a netáni szénabeszerzés az Egyesület feladatát fogja képezni és egyuttal az Egyesület fogja viselni a szalma és széna mennyiségének és minőségének kifogástalan voltáért való teljes felelősséget is.

A m. kir. állattenyésztési felügyelők feladata és kötelessége e részben arra fog terjedni, hogy a t. Egyesületet a szalma, esetleg a széna és egyéb szalás takarmányneműk beszerzése körül különösen a beszerzési források és az árviszonyok megjelölése útján támogassák.

Az állattenyésztési felügyelőket ugyanis egyidejűleg utasítottam, hogy a készleteket legpontosabban tartsák nyilván és azokról hozzám mielőbb tegyenek jelentést, a t. Egyesületet pedig szintén értesítsék.

Az Egyesület tehát úgy a vezetés alatt álló ministerium útján, valamint a m. kir. állattenyésztési felügyelők útján is tájékozást fog nyerni az eladó szalás takarmányneműk készletei felől.

Ebben a tekintetben egyébként az egyidejűleg 155. Fm. Min. Eln. T. 1908. szám alatt kelt s az Egyesülettel, a törvényhatóságokkal, a m. kir. állattenyésztési felügyelővel, a vármegyei és városi közigazgatási előadókkal és a gazdasági tudósítók által közölt leiratomból kimerítő értesülést fog szerezni.

IV. Gépekkel stb. való segélyezés.

Lényeges kedvezmény birtokába kívánom juttatni a vármegye kisgazdáit azáltal is, hogy gondoskodni óhajtok arról, miszerint a nélkülözhetetlenül szükséges takarmányelőkészítő gépek (tengeriszárítópó, szeccskavógó stb.) birtokába juttassanak. E tekintetben legelőszérűbbnek vélném, ha az Egyesület vagy az érdekeltségek ily gépeket vásárolnának, mely esetben a beszerzési és szállítási költség bizonyos részét tárcám terhére segélyképen elvállalnám. Ebben az irányban az Egyesülettől mentől előbb véleményes jelentést várok.

V. Egyéb intézkedések.

Ebben a fejezetben legelső sorban a m. kir. kereskedelemügyi minister ur által a magyar államvasutak vonalain engedélyezett szállítási kedvezményeket emelem ki.

A leirat, melyet a m. kir. kereskedelemügyi minister ur, — tanujelöléül annak, hogy a takarmányhiánnyal sújtott magyar gazdaközönség érdekét a f. évben is meleg gondozásában részesíti, a m. kir. államvasutak igazgatóságához intézett és az országos Magyar Gazdasági Egyesülettel, a Baranya, Bács-Bodrog, Békés, Csongrád, Fejér, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom, Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Somogy, Temes, Tolna, Veszprém és Zala vármegyei, valamint a győrvidéki és a szegedi gazdasági egyesületekkel is közölt — így hangzik:

A m. kir. államvasutak igazgatóságának.

Az idej rendkívüli időjárás viszonyok következtében az ország különböző részeiben már eddig is nagymérvű takarmányhiány állapítatván meg, erre való tekintettel a földművelésügyi m. kir. Minister Urral egyetértőleg szükségesnek találom, hogy a gazdasági célokra szállítandó szalás és értakarmányneműeknek vasuton való hozatala ott, ahol a takarmányhiány a termési viszonyok megvizsgálása alapján hivatalosan megállapított, a legmesszebb menő ideiglenes szállítási díjkedvezmény engedélyezésével megkönnyíttessék és pedig oly módozatok mellett, melyek lehetővé teszik, hogy a gazdaközönségnek szánt kedvezmény minél könnyebben s illetve a takarmánykereskedők közvetítésére utalt kisgazdák által közvetve szintén igénybevehető legyen.

Ennélfogva megengedem, hogy magyarországi és Magyarországon kívül fekvő állomásokról

Baranya, Bács-Bodrog, Békés, Csongrád, Fejér, Győr, Jász-Nagykun-Szolnok, Komárom, Pest-Pilis-Solt-Kiskun, Somogy, Temes, Tolna, Veszprém és Zala vármegyék területén fekvő vasuti állomásokra, takarmányozási célokra leendő felhasználás s illetve e célból gazdák részére leendő eladás végett szállítandó s ehhez képest gazdák, gazdasági egyesületek, községi előljáróságok, takarmánykereskedők avagy szövetkezetek címe alatt bérmentetlenül feladandó, az illető rendeltetési állomáson tényleg leadásra kerülő és onnan tengelyen elfuvaroztatandó, alább megnevezett szalás- és értakarmányok után a fuvardíjnak a kocsis s fuvarlevelelneként legalább 10,000 kg-ért, illetve a takarmányrúpánál legalább a használt kocsis raksúlyáért való fizetése mellett, a magyar királyi államvasutak összes vonalain és a pécs—bácsi vasuton, valamint az államvasuti kezelés alatt álló mindazon helyiérdekű vasutakon, melyekre nézve az államvasutaknak az üzletkezelési szerződés értelmében szabad díjszabás van biztosítva, a következő kedvezményes díjszámítás alkalmaztassék és pedig:

a) széna, szalma, szeccsk- és tengerikóró után a helyi árudíjszabás szerinti II. kivételes díjszabás díjtételei,

b) búkköny, gabonaalj (konkolyozó hulladék), korpa, olajpogácsa, repcemagpogácsa, liszt, árpadara, kukoricadara és malomkonkoly után a helyi díjszabás »C« osztály díjtételei és

c) moslék mindennemű (pálkamoslék) nedves, szárított és őrölt is, malátacsira, törköly nedves és szárított, szörplé, szörplétakarmány és takarmányrépa után a helyi díjszabás szerinti I. kivételes díjszabás díjtételei.

Ezen, a magyarországi állomásokról szállított küldemények után rovatolás útján, a Magyarországon kívül fekvő vasuti állomásokról szállított küldemények után pedig az eredeti fuvarlevelek alapján visszatérítés útján alkalmazandó díjkedvezmény folyó évi szeptember hó 1-étől visszavonásig, de legkésőbb 1909. évi április hó végéig érvényes és szolgáltatati uton — a kihirdetés mellőzésével — azonnal életbe léptetendő.

Tekintettel arra, hogy a fennforgó gazdasági viszonyok közt kiváló érdeket képez, hogy az ország takarmánykészletei lehetőleg a belfogyasztás számára biztosítottassanak, nehogy a kedvezmény eme célzat ellenére a kivételre kerülő takarmányküldeményekre is igénybevételessék, Zalavármegyét illetőleg az ország határától 50 kilométernél kisebb távolságokra fekvő szoros értelemben vett magyarországi állomásokra rendelt küldemények a kedvezményből kizárandók.

Kizárandók továbbá a kedvezményből a Budapestre és Kőbányára rendelt küldemények is.

Minthogy fentiek szerint engedélyezett díjkedvezmény az eddig szokásban volt gazdasági egyesületi igazolvány nélkül érvényesíttetik, fokozottabb mértékben hárul a kedvezménybe felvett leadási állomásokra az a feladat, hogy a kedvezményeknek a környékbeli gazdasági takarmányszükségleteinek fedezése céljából hozatott takarmányküldemények után való igénybe vételét ellenőrizsék: ennél fogva az állomások külön is utasítandók, hogy a fenti díjkedvezmény mellett szállított szalás- és értakarmányküldeményeknek a rendeltetési állomáson való kirakását és onnan tengelyen való elfuvarozását szigoruan ellenőrizsék s a netán megkísérelt visszaélésekről az igazgatóságához azonnal jelentést tegyenek.

Felhívom az igazgatóságot, hogy a fentiek szerint engedélyezett díjkedvezmény életbe léptetése és az előirt feltételek és módozatok mellett rovatolás, illetve az eredeti fuvarlevelek alapján visszatérítés útján leendő alkalmazása iránt haladéktalanul intézkedjék s a Magyarországon kívül fekvő állomásokról szállított takarmányküldeményeket illetőleg a leadási állomásokot utasítsa, miszerint azt, hogy a küldemény az állomáson tényleg kirakatott s onnan tengelyen elfuvaroztatott, a fuvarlevelel igazolják.

Felhívom továbbá az igazgatóságot arra is, hogy az államvasuti kezelésben levő ama többi helyiérdekű vasutakat, melyek maguk állapítják meg a vonalaikon szedendő viteldíjakat, hivatkozással jelen rendeletemre szólítsa fel, hogy tekintettel a nevezett vármegyékben mutatkozó nagymérvű takarmányhiányra, a kérdéses rendeltetésű szalás- és értakarmányneműkre nézve saját vonalaikat, illetőleg a lehető díjmérséklést hasonló feltételek és módozatok mellett engedélyezzék.

Budapest, 1908 évi augusztus hó 22-én.

Kossuth ek.,

Az engedélyezett díjkezdőmenny, a távolságok szerinti fizetendő díjtételek alapján, számszerűleg kimutatva a következő:

az a) csoportbeli szálas takarmányműeknél (széna, szalma stb.)

Kedvezményes díjtétel 100 kg-onként fillérekben 50 kilométerre 16, 100 kilométerre 27, 200 kilométerre 49, 300 kilométerre 67, 400 kilométerre 85, 500 kilométerre 97.

a b) csoportbeli erőtakarmányműeknél (korpa olajpogácsa stb.)

Kedvezményes díjtétel 100 kg-onként fillérekben 50 kilométerre 22, 100 kilométerre 30, 200 kilométerre 70, 300 kilométerre 97, 400 kilométerre 123, 500 kilométerre 141.

a c) csoportbeli erőtakarmányműeknél (moslák, törköly stb.)

Kedvezményes díjtétel 100 kg-onként fillérekben 50 kilométerre 18, 100 kilométerre 31, 200 kilométerre 57, 300 kilométerre 77, 400 kilométerre 97, 500 kilométerre 111.

A leirat ismertetésével kapcsolatosan értesítem még a t. Egyesületet, hogy a takarmányműek vasuton való szállításának lehető megkönnyítésére irányuló intézkedésénél a m. kir. kereskedelemügyi miniszter ur szives figyelemmel volt továbbá arra is, hogy a hazai magánvasutak szintén bevonassanak a kérdéses segélyakcióba s egyben felkérte volt ezen vasutak igazgatóságait, hogy a szóban levő küldeményekre saját vonalaikat illetőleg szintén a lehető díjmérsékletet engedélyezzék.

Hasonlóképp igen lényeges és szükségét pótló az a fontos és nagy horderejű intézkedés is, melyet a m. kir. pénzügyminiszter ur felkérésémen folytán tett a gazdasági szeszsződzékben az 1908/9 évi üzem tartama alatt termelt szeszmoslák forgalomba boesátására vonatkozólag.

Az alábbiakban szószszerint közlöm a pénzügyminiszter urnak 1908 augusztus hó 9-én 89,434. sz. a. kibocsátott körrendeletét:

Körrendelet

valamennyi m. kir. pénzügyigazgatóságához.

A földművelésügyi m. kir. miniszter urnak közlése szerint az ország több részében a takarmánytermésben oly hiány mutatkozik, mely az állatállomány kiteleltetését egyes vidékeken kétségessé teszi.

Minthogy ebben a helyzetben a közgazdaság érdekében áll az, hogy a gazdaközönségnek a takarmányhiány szükséglet beszerzése megkönnyíthessék s lehetővé téssék neki az, hogy a szeszgyártásból származó moslákot is takarmányozási célokra használhassa, emlékeztetébe hozom a pénzügyigazgatóságnak az 1904. évi augusztus 26-án kelt 84075. sz. körrendeletemet, melyben figyelmeztetem a pénzügyigazgatóságot, hogy a mezőgazdasági szeszsződzék vállalkozói moslákfeleslegüket más gazdáknak külön engedély nélkül eladhatják; valamint arra is figyelmeztetem, hogy e mérven felül is eladhatják a mezőgazdasági szeszsződzék vállalkozói moslákukat akkor, ha az említett körrendeletnek megfelelően igazolják, hogy az eladott moslákon tartott marháktól származó trágya a szeszsződzével kapcsolatos mezőgazdaságnak adatik.

A takarmányhiányban szenvedő vidékek mezőgazdáinak érdekében egyttal a f. 1908/9-iki szesztermelési időszak tartamára kivételesen engedem azonban azt is, hogy azok a mezőgazdasági szeszsződzék, melyek az illetékes főszolgabíró által kiállítandó bizonyítvánnyal igazolják, hogy saját községükben, valamint az ezzel közvetlenül határos községek területén a takarmánytermésben hiány van, a szesztermelésnél nyert moslákot a fentebb említett határon túl is és a fentebb említett feltétel mellőzésevel is, tehát minden korlátozás nélkül a takarmányhiányban szenvedő illető vidék gazdáinak eladhassák.

Meghagyom a pénzügyigazgatóságnak, hogy e körrendeletemről a kerületében levő mezőgazdasági szeszsződzék vállalkozóit megfelelő módon legott értesítse és a továbbiak iránt szabályszerű módon haladéktalanul járjon el.

Ehelyütt megjegyzem továbbá, hogy részemről röpiratot boesátottam ki a takarmányozás gazdaságosan leendő keresztülvitele és a takarmánypótló anyagok részletes felsorolása és használata tárgyában. A röpiratot (magyar nyelven, német, román, ruthén, szerb és tót nyelveken) egyrészt több szaklap utján juttattam el díjmen-

tesen a gazdálkodók kezébe, másrészt egyidejűleg 119. F. M. Eln. T. 1908. számú leiratommal a gazdasági egyesületek, törvényhatóságok, a vezetésem alatt álló ministerium fenhatósága alá tartozó intézetek és közegek utján jóformán minden érdeklődőnek hozzáférhetővé tettem.

Egyébként is általában gondoskodni fogok arról, hogy az ország gazdaközönsége az állatállományunkban rejlő nemzetvagyon megtartása és megvédelmezése érdekében mindenről felvilágosíttassék.

VI. Különleges intézkedések a tenyészállatok tekintetében.

Takarmányhiány esetén a tenyésztő gazda a baj orvoslására nézve azon két alternatíva közt választhat, hogy vagy pótolja a hiányt vásárolt takarmányfélével, vagy pedig oly számra csökkenti állatállományát, melynek eltartását a meglévő takarmány készletével fődözhetni véli.

Ugy a múltban, mint a most beállott takarmányhiány alkalmából az ország állattenyésztésének nagy kárára és az eddig elért sikerek kockázatásával tapasztalhatni, hogy különösen a kiscgazda a takarmányhiány okozta szorult helyzetében leggyakrabban a második alternatívával él. Csökkenti állatállományát, még pedig oly mértékben és azon anyag terhére, mely mértékkel a vásárok tülhajtását és a kínálat sürgősségét idézyén elő, ezen körülményekkel az állatok arát mélyen a reális érték alá szorítja és éppen azon anyagot vesztegeti el legkönnyebben, melyben a tenyésztés folytathatásának biztosítása rejlik, vagyis a növendék-tenyészállatok és borjukat, mely anyagot ez idő szerint azonnal beálló károsodás nélkül a legkönnyebben nélkülözhetőnek tart.

Ez végzetes tévedés, mely milliókra menő károkat okoz. Az idei takarmányhiány elsősorban és főleg azon országgrszét sújtja, melynek szarvasmarhatenyésztése a legfejlettebb és állománya a legértékesebb.

Országos éidek tehát, hogy a takarmányhiány folytán beállott bajon az állam, a társadalom és maga a gazdaközönség karöltve segítsen és hogy a takarmánypótlás elősegítésével párhuzamosan az eladásra szánt anyagból tenyésztési célokra alkalmasnak minősített növendék-üszök az országos tenyésztés céljaira megtartva, a levágatás vagy kivétel elől megmentessenek.

Ennélfogva részemről elhatároztam, hogy gazdaközönségünknek ez irányban is támogatására kívánok sietni és amennyiben ily különös tenyészértékkel bíró 1/2—2 éves koru üszök más vidékbeli takarmánnyal rendelkező gazdáknál elhelyezhetők leszek, ily anyagnak értékesítését, illetve beszerzését elő fogom mozdítani.

A takarmányhiány által leginkább sújtott dunántúli vidéken beszerzendő tenyészanyag vásárlásához hajlandó vagyok, nemesak az utóbbi gyakorlatához képest, az e célra fordított kölcsönök kamatához képest, hanem a hozzájárulni, hanem teljesen megbízható jóállás esetén kiscgazdák részére három év alatt három egyenlő részlettel törlesztendő kölcsönt is hajlandó vagyok 2 1/2% kamat fizetés ellenében kivételesen engedélyezni.

Hajlandó vagyok továbbá a jelzett vidéken ilyenmü tenyészanyagot beszereztetni azon esetre, ha a piros-tarka hegyi fajta berni-simmenthali jellegének oly tenyészkerületében, mely takarmánnyal rendelkezik, ily anyag egy évi tartásra és ápolásra megbízható kiscgazdáknál párosával és akként elhelyezhető lenne, hogy egy év letelével és a kifogástalan tartás és ápolás szoros feltétele mellett az általam kijelölendő egyik állatot a tartás és ápolás fejében a vállalkozó kiscgazda birtokába boesájtanom.

A m. kir. állattenyésztési felügyelő feladatát képezi, hogy a takarmányhiány enyhítésére kifejzendő egyéb teendőknél kívül a kérdéses tenyészanyagot az előadottak értelmében való megmentése tekintetében szintén fáradozzanak és idevágó javaslataikat részletesen ismertetve elém terjesszék.

Mint a t. Egyesület jelen leiratomból is megértette, a Magyar Állam, ha köteleességszerűleg is, de jelentékeny áldozatot hoz akkor, midőn a fentiekben vázolt akció terére lép.

Az a körülmény, hogy ennek az akciónak gyakorlati végrehajtását a m. kir. ministertanács rendelkezése szerint a Gazdasági Egyesületekre utaltuk, a bizalom legteljesebb jele.

Felkérem tehát a t. Egyesületet is, hogy ezt a tényt azzal honorálni sziveskedjék, hogy műkö-

désében a legelső perotól kezdve az államkincstárnak és a támogatásra valóban rászorult gazdaközönségnek egyttés, igazságos érdeke vezesse és ugy a gazdaközönség minden rétegével való benső érintkezése, valamint halasztást nem tűrő munkássága közben sziveskedjék mindent elkövetni az iránt, hogy a feladatot közmegegyezésre és mindnyájunk teljes elismerése mellett valósítsa meg.

Budapest, 1908 augusztus hó 22-én.

Darányi sk.

Hirdetmény

az 1909/1910. évi termelési időszakban üzembe helyezni szándékolt új mezőgazdasági szeszsződzéknek és az azok által a fogyasztási adó kisebbik tétele mellett termelhető alkoholból igényelt mennyiségnek bejelentése tárgyában.

Az 1908 évi XXVIII. törvényeikk 85. §-ának I. pontja értelmében az 1909/1910. évi termelési időszakban üzembe helyezni szándékolt új mezőgazdasági szeszsződzék részére fenntartott 17,000 hektoliter kontingensnek a részeltetésre törvényszerű igénytel bíró szeszsződzék között való föl-oszthatása céljából mindazok, akik az 1909 évi szeptember hó 1-én kezdődő 1909/1910 évi termelési időszakban új mezőgazdasági szeszsződzét szándékoznak üzembe helyezni és azt kívánják, hogy ez a szeszszőzde kontingensben részesíthessék: ebbeli igényeiket legkésőbbben a folyó 1908 évi október hó 1-ő napjáig kellett bejelenteni — annál a pénzügyigazgatóságnál, a melynek kerületében a szóban forgó új mezőgazdasági szeszsződzét üzembe helyezni szándékoznak. Az e határidő elmulasztásával tett bejelentések, melyek a fentirt napig az illetékes pénzügyigazgatósághoz be nem érkeztek, figyelembe vétetni nem fognak.

Az 1908 évi XXVIII. t.-eikk 84. §-a alapján figyelmeztetek az érdekeltek, hogy részeltetést csak szövetkezeti vagy olyan szeszszőzde igényelhet, mely a vele kapcsolatos mezőgazdasággal egytt ugyanazon személy tulajdonát képezi és mely szeszszőzde gyári berendezését hazai gyáráktól szerzi be.

Azon követelmény alól, hogy a szeszszőzde a vele kapcsolatos mezőgazdasággal egytt ugyanazon személy tulajdonát képezze, csak abban az esetben lesz kivétel engedhető, ha a tulajdonul birt mezőgazdaság annak kedvezőtlen talajviszonyai miatt a szeszszőzési anyagokat egymaga még nagyobb részben sem szolgáltatathatja, a mi már az igénybejelentésben kellően igazolandó lesz. Ilyen esetben a részeltetést igénylő szeszszőzde a vele az 1899. évi XX. t.-e. 5. §-a szerinti kapcsolatban levő és az igénybejelentésben tüzetesen megjelölendő még egy más olyan mezőgazdasággal való kapcsolata alapján is lesz kontingentálható, mely más személynek képezi tulajdonát.

Oly esetben, midőn a gyári berendezés hazai gyáráktól bármilyen oknál fogva csak aránytalanul nagy költség mellett volna beszerezhető, a hivatkozott törvény 84. §-ában jelölt módon e kötelezettség alól kivételesen esetleg felmentés lesz adható.

A részeltetést kérő az igényelt kontingens minden hektoliter után 10 koronával számítandó összeget tartozik készpénzben, vagy a budapesti tőzsdén jegyzett értékpapirokban letéteményezni annak biztosításául, hogy a szeszszőzdet legkésőbb az 1910. évi január hó 1-ő napjáig tényleg üzembe helyezni fogja. Szövetkezeteknek, melyek új mezőgazdasági szeszszőzdet felállítani és üzemben tartani kívánnak, ezen biztosíték letételére nézve a könnyítés engedtetik, hogy e biztosítékot 8 napon belül tartoznak letenni, azon időponttól számítva, melyben értesítettek arról, hogy szeszszőzdejük kontingensben részesíthetett. Szövetkezeteken kívül más igénybejelentőknek ilyen könnyítés nem engedélyezhető.

Ezen biztosítékot ennélfogva minden más bejelentést tevő az igénybejelentés megtételével egyidejűleg annál a pénzügyigazgatóságnál, melynek kerületében a szeszszőzdet felállítani szándékozik, köteles letéteményezni; egyttal köteles az igénybejelentéssel egyidejűleg a közjegyzőileg hitelesített vagy esetleg két tanu előtt aláírt olyan leköltési nyilatkozatot a pénzügyigazgatósághoz benyújtani, a melyben a letett összegre, illetőleg a letett értékpapirok nemeire és számaira

való hivatkozással kijelenti, hogy azokat annak biztosításul tette letébe, hogy az általa bejelentett szeszfőzdet, kontingensben való részesítése esetében legkésőbb az 1910. évi január hó 1-ső napjáig tényleg üzembe fogja helyezni és egyúttal beleegyezik abba, hogy a mennyiben ezen kötelezettségét nem teljesítene, a letett biztosíték minden további meghallgatása nélkül az 1908. évi XXVIII. t.-cikk 84. §-ában körülírt módon felhasználassék.

Az üzem megkezdésére megállapított határidő betartása esetében a biztosíték a letévének visszaadatik, ellenben a határidő be nem tartása esetében a kiosztott kontingenshez való igénynek végleges elvesztésén kívül még a letett biztosíték is veszendőbe megy és a most hivatkozott törvényes rendelkezések szerint használtatik fel.

Ujjonnan keletkező mezőgazdasági szeszfőzde törzskontingense 720 hektolitert meg nem haladhat és ugyanazon személy még akkor is csak egy ujjonnan keletkező szeszfőzde nézve részesíthető kontingensben, ha az általa bejelentett több szeszfőzde önálló kezelésben levő külön-külön mezőgazdaságokon létesíttetnek is.

A kontingensben való részesítés tekintetében az ujonnan keletkező mezőgazdasági szeszfőzdekkel azonos elbánás alá esnek a már létező, a törvénynek megfelelő azok a mezőgazdasági szeszfőzdek is, melyek kontingens nélkül tartatnak üzemben és kontingensben való részesítést kérnek.

A fentebb hivatkozott rendelkezésekre való tekintettel szükséges, hogy az igénybejelentéssel együtt a bejelentés benyújtója egy közjegyzőileg hitelesített vagy esetleg két tanu előtt aláírt nyilatkozatot is terjesszen be, melyben kötelezi magát, hogy a szeszfőzde gyári berendezését hazai gyáráktól fogja beszerezni, továbbá szükséges, hogy — a mennyiben nem szövetségi szeszfőzdekről van szó — az előírt biztosítéknak történt letétele ugyanakkor igazoltassék és a biztosíték lekötése iránti nyilatkozat is benyújtassék.

Köteles továbbá az igénybejelentés benyújtója szabatosan kijelenteni, hogy milyen mennyiségű törzskontingens kiosztását igényli.

Az igénybejelentésekkel egyidejűleg kimutandó, hogy az üzembe helyezni szándékolt új szeszfőzde nézve azok a törvényszerű feltételek, melyek alapján a szeszfőzde a szeszadóról szóló 1899. évi XX. t.-cikk 5. §-nak rendelkezése szerint a mezőgazdasági szeszfőzdek közé sorolandó, teljesítve vannak. E végre ezek az igénybejelentések az alább felsorolt adatokat kell, hogy tartalmazzák és illetőleg az alább megemlített okiratokkal kell, hogy felszerelve legyenek.

Az igénybejelentésnek tartalmaznia kell:

a) a község nevét, melyben a szeszfőzde üzembe helyeztetik és azon földrészlet telekkönyvi s helyrajzi számának megjelölését, a mely földrészletre a szeszfőzde felállítatni fog;

b) a szeszfőzde tulajdonosának és vállalkozójának nevét;

c) határozott megjelölését azon mezőgazdaságoknak, melylyel illetve melyekkel a jutalomra és a kontingensre igényt tartó szeszfőzde összefügg;

d) ezen mezőgazdaság illetve mezőgazdaságok vállalkozójának, esetleg vállalkozóinak és

e) tulajdonosának vagy tulajdonosainak nevét, a mennyiben pedig a valamely mezőgazdaságban egyesített összes földterületek nem egy és ugyanazon személy tulajdonát képeznek, az összes tulajdonosoknak nevét;

f) az egyes földterületek (szántóföldek, rétek és legelők) nagyságát egyenként és összesen;

g) a szeszfőzdeben előreláthatólag feldolgozandó anyagok nemét;

h) megjelölését annak, hogy ezek az anyagok előreláthatólag honnan szándékolatnak beszereztetni;

i) nyilatkozatot arra nézve, hogy vajjon a szeszfőzde mellett, vagy a mezőgazdaság területén levő istállók elegendők-e arra, hogy azokban a naponként kifőzendő cefremennyiségnek minden egyes hektoliterje után legalább 1 darab szarvasmarha (ökör, bika, tehén) vagy legalább 10 darab sertés vagy juh beállíthatassék;

k) abban az esetben, ha a szeszfőzést és a szeszfőzdevel összekötött mezőgazdaságot, illetve mezőgazdaságokat nem egy és ugyanaz a személy üzi, a szerződésen alapuló azon jogviszony megjelölését, mely egyrésztől a szeszfőzde, másrésztől a mezőgazdaság vállalkozója illetve mező-

gazdaságok vállalkozói között a szeszfőzéshez szükséges anyagokra, valamint a szeszfőzés útján nyert moslékon az ezen moslékon saját vagy idegen számlára tartott állatok trágyájára nézve fennáll.

A szövetségek által üzemben tartandó szeszfőzdekre vonatkozó bejelentésnek a c), d), e), és f) pontokban foglalt adatokat a szövetségek minden egyes tagjának mezőgazdaságára kiterjedőleg kell tartalmaznia.

A bejelentés a következő okmányokkal szerelendő fel, nevezetesen:

a) telekkönyvi kivonatokkal a szeszfőzde és az ezzel összefüggő mezőgazdaságra vagy mezőgazdaságokra, illetve a szövetségek által üzemben tartandó szeszfőzdeknél a szövetségek tagjainak a szeszfőzdevel összefüggő mezőgazdaságaira vonatkozó tulajdonjogi viszony beigazolása végett. A mennyiben a szeszfőzde a telekkönyvben kitüntetve nem lenne, a szeszfőzde tulajdonjogi viszonyára nézve az illetékes községi előjáró bizonyítványával;

b) kataszteri birtokivék kivonataival az egy meghatározott mezőgazdasággá egyesített földterületekre nézve, a mennyiben a telekkönyvek az egyes földterületek tértagságát és a tényleges mivélési ágakat (szántók, rétek, legelők) nem tüntetik ki.

A szövetségek által üzemben tartandó szeszfőzdeknél ezen igazolásnak a szövetségek valamely tagjainak mezőgazdaságaira kell kiterjednie; a fentebbi a) és b) pontok szerinti igazolásra nézve a szövetségek részéről üzembe helyezni szándékolt szeszfőzdekkel kapcsolatos mezőgazdaságokra vonatkozó telekkönyvi kivonatok és kataszteri birtokivéket a pénzügyigazgatóság hivatalból szerzi be abban az esetben, ha az igénybejelentésben a telekjegyzőkönyv száma, illetőleg a kataszteri birtokiv száma szabatosan megjelölve van;

c) az illetékes községi előjáróság arra vonatkozó bizonyítványával, hogy a szeszfőzde a meghatározott mezőgazdasággal vagy több mezőgazdasággal, illetve a szövetségek tagjainak egyes mezőgazdaságaival oly összefüggésben van, hogy:

aa) a szeszfőzde részére a szesztermelésre szükséges anyagokat kizárólag vagy legalább is legnagyobb részben a vele összefüggésben levő mezőgazdaságban vagy mezőgazdaságokban egyesített földterületek, illetve a szövetségek tagjai által üzemeltetett mezőgazdaságok terményei szolgáltatják;

bb) a szeszfőzde viszont a vele összefüggő mezőgazdaság, illetve mezőgazdaságok javára a szesztermelésnél nyert moslékot mint takarmányt, vagy legalább az általa ezen a moslékon saját vagy idegen számlára hízalt marháktól származó trágyát engedi át.

Az esetre, ha a szeszfőzde és a mezőgazdaság, illetve mezőgazdaságok vállalkozói különböző személyek volnának, a bb) alatti pontban említett ténykörülmények bizonyítékaiként a közöttük a moslékra, illetve trágyára nézve fennálló szerződés határozományai szolgálnak. Arra az összefüggésre nézve, mely a valamely szövetségek által tartandó szeszfőzde és a szövetségek tagjainak egyes mezőgazdaságai között fennáll, a szövetségre vonatkozó szerződésnek kell, hogy a felvilágosítást megadja;

d) abban az esetben, ha a szeszfőzdevel összefüggő mezőgazdasági földterületek nem tartoznak egy és ugyanazon mezőgazdaság birtokállományához és illetőleg abban az esetben, ha a szeszfőzde és a mezőgazdaság vállalkozója nem egy és ugyanazon személy, az illetékes községi előjáróság a földterületeknek a szeszfőzdetől és a gazdasági épületektől, továbbá a marhaisállóknak a szeszfőzdetől való távolságát igazoló bizonyítványával;

e) az istállók terjedelmére vonatkozó hiteles kimutatással;

f) az esetleg fenforgó bérleti, illetve haszonbérleti viszonyok beigazolására az illető szerződéseknek az aláírásokra nézve hitelesített eredeti példányaival vagy ezek hitelesített másolataival.

Ha a szeszfőzést nem a mezőgazdaság, illetve mezőgazdaságok vállalkozói üzik, az ezek között és a szeszfőzdevállalkozó között fennálló viszony szabályozása iránt kötött szerződés, esetleg szerződések kell, hogy határozott intézkedéseket tartalmazzanak arra nézve, hogy a szeszfőzde a szeszfőzésre szükséges nyersanyagokat kizárólag, vagy legalább is legnagyobb részben a kapcsolatos mezőgazdaság, illetve mezőgazdaságok terményéből nyeri; hogy másrésztől a szeszfőzésnél

nyert moslékot takarmányként, vagy legalább az általa ezen moslékon saját vagy idegen számlára tartott marháktól származó trágyát az illető mezőgazdaságnak vagy mezőgazdaságoknak szolgáltatja;

g) szövetségek által üzemben tartott szeszfőzdeknél a szövetségi viszonyra vonatkozó szerződéssel.

Ha az üzembe helyezni szándékolt új mezőgazdasági szeszfőzde már be van rendezve, a bejelentéshez egyúttal a szeszfőzde üzleti helyiségeinek leírása, az edények és műeszközök jegyzéke, a szeszfőzdeben alkalmazott főzőkészülékek és alkatrészeinek egyenlő méretek szerint elkészített rajza és az üzemi mód leírása is melléklendő. Ebben az esetben annak a körülménynek igazolásul, hogy a már berendezett új mezőgazdasági szeszfőzde felszerelését hazai gyáráktól szerezte be, a felszerelést szállított hazai gyár eredeti számlái is bemutatandók.

Az igénybejelentések benyújtói abban az esetben, ha a betérjesztett kataszteri birtokivben kimutatott földterületeknek a betérjesztett telekjegyzőkönyvi kivonatokban felvett birtoktestekkel való azonossága már ezekből az iratokból kétségtelenül ki nem derül: kötelesek még a községi előjáróságnak bizonyítványával igazolni, hogy a kataszteri birtokivék és a telekjegyzőkönyvi kivonatok ugyanazon egy birtokállományra vonatkoznak.

Figyelmeztetnek az érdekeik, hogy a mennyiben valamely bejelentett új mezőgazdasági szeszfőzde részére az 1908. évi XXVIII. t.-cikk 84. §-ában körülírt eljárás szerint annak idejében megállapítandó részesedési alaphoz képest kijáró kontingens 300 hektoliternél kisebb, megengedhető lesz az is, hogy a kontingens egy már létező olyan szeszfőzdeben legyen kitermelhető, mely szeszfőzde a kiosztott kontingens megállapításánál számításba vett mezőgazdasággal a szeszadóról szóló 1899. évi XX. t.-c. 5. §-a szerinti kapcsolatba helyeztetett. E feltételen kívül megkívánatik azonban még az is, hogy az illető szeszfőzdeknél már meglévő kontingense az egyesítendő kontingenssel együtt 720 hektolitert meg ne haladjon.

Az ilyen egyesítés engedélyezése azonban már az igénybejelentésben kérendő s az egyesítés megtörténte után a kontingens a szeszfőzdetől többé el nem különíthető, hanem a szeszfőzde egységes kontingensét képezi.

Itt megjegyztetik, hogy azok az igénybejelentések, a melyek a fent megjelölt határidő után nyújtottak be, nemkülönbözve azok, a melyek kellően felszerelve nincsenek, vagy melyeknek mellékleteivel a törvényszerű feltételek teljesítése nem igazoltatik: az 1909/1910. évi termelési időszakra vonatkozó ezen felosztásnál nem lesznek figyelembe vehetők; a betérjesztett kataszteri birtokivékben kimutatott oly földterületek pedig, melyekre nézve a telekjegyzőkönyvekben felvett birtoktestekkel való azonosság kellően be nem igazoltatik, a kontingens iránti igény elbírálásánál, illetőleg a részesedési alap meghatározásánál nem lesznek tekintetbe vehetők.

Végül figyelmeztetnek az érdekeltek, hogy ha az ujonnan keletkező mezőgazdasági szeszfőzdek részesítésére az 1909/1910. évi felosztási időszakban igénybevehető 17.000 hektoliternyi kontingens nem lesz elegendő arra, hogy a részesítést igénylő minden egyes új mezőgazdasági szeszfőzde számára a részesedési alapjának megfelelő, de 720 hektoliternél nagyobb törzskontingens, illetőleg az e hányadnál esetleg kisebb mennyiségben kért törzskontingens kiosztható legyen; ez esetben az 1908. évi XXVIII. t.-c. 84. §-ában foglalt rendelkezéshez képest és az ott meghatározott elsőbbség szem előtt tartása mellett a bejelentettek közül csak annyi új szeszfőzde lesz kontingentálható, a hányadnak a részesedési alaphoz megfelelő törzskontingens a felosztás alá kerülő mennyiségből kijut.

Minthogy a kontingensben részesítendő új mezőgazdasági szeszfőzdeknek kijelölésénél az 1908. évi XXVIII. t.-c. 84. §-ának tizedik bekezdése szerint azon szeszfőzdek közül, melyekkel kapcsolatos mezőgazdaságra nézve az ugyanott irt követelmények fenforgnak, első sorban azok lesznek részesítendők, melyek ugyanazzal a mezőgazdasággal való kapcsolat mellett már kontingenssel bírtak, de kontingensüket az üzemnek végleges beszüntetése következtében elvesztették: ennél fogva azok a bejelentők, kik az általuk bejelentett szeszfőzdeknél ezen az alapon

elsőbbsséggel való vételét kéri, kötelesek a most említett körülményt már az igénybejelentésben határozottan megemlíteni és hitelesen beigazolni.
Budapesten, 1908 évi július hó 20-án.

A m. kir. pénzügyminiszterium.

Selyemtenyésztésünk 1907 és 1908-ban.

Midőn 1880-ban a földművelésügyi miniszterium újból szervezte a selyemtenyésztést és felállította a szekszárdi országos selyemtenyésztési felügyelőséget, ennek működési körét kiterjesztette Horvátországra is.

1908-ban azonban megszüntünk működni Horvátországban, miután Nikolits báni helyettes intézkedésére a horvát kormány ottani pénzügyintézetnek adta át a horvátországi selyemtenyésztést.

1907-ben Horvátországban 542 községben 11,113 család foglalkozott selyemtenyésztéssel és 195,288 kilogramm gubót termeltek, mely után (a gubóraktárakban kifizetett munkabérekkel együtt) 513,882 koronát kerestek.

Magyarországban ugyancsak 1907-ben 2,372 községben 62,603 család 1,211,867 kilogramm gubót termelt és ezután 2,471,716 koronát kerestek. A selyemtenyésztés és selyemfonóipar után pedig kitétt az összes kereset Magyarországon 3,960,150 koronát.

1908-ban csupán Magyarországon 2300 községben 75,000 család 1,427,000 kilogramm gubót termelt és ezután 2,965,000 koronát kerestek. A selyemtenyésztés és selyemfonóipar utáni összkereset pedig Magyarországon 1908-ban 4,565,000 koronára tehető.

A fenti adatokból kitűnik, hogy Magyarországon 1908 évben a tenyésztők száma 13,000-rel, a termelt gubómennyiség 200,000 kilogrammmal és a tenyésztők és a selyemfonóiparral foglalkozók összkeresete 604,850 koronával emelkedett az 1907 évi eredménnyel szemben.

Selyemtenyésztésünk ezen emelkedését főképp annak tulajdoníthatjuk, hogy a selyemnek ára emelkedett a világpiacon, minek következtében a selyemtenyésztési felügyelőség az államkiszárral szemben fennállott hátralekös tartozását letörlesztvén, a gubókat a tenyésztőre nézve előnyösebb feltételek mellett válthatta be, a mi természetesen fokozta a tenyésztési kedvet.

Lényegesen befolyásolta továbbá a tenyésztés emelkedését az, hogy a múlt év kedvezőtlen volt mezőgazdaságunkra nézve és így nagyobb türelmetlenséggel várta a nép az alkalmat arra, hogy az első pénzhez jusson, mit a selyemtenyésztés ad. Tekintetbe veendő az is, hogy az idei tavaszi időjárás kiválóan kedvező volt a selyemtermelésre. Végre tagadhatlan, hogy a szederfaültetéseknél országszerte évről évre örömdetes tapasztalható haladás esőkkenti a tenyésztéssel eddig járó nehézségeket, a mennyiben a tenyésztők egyre könnyebben jutnak a szükséges szederfa levél mennyiséghez.

Ezen kedvező alakulás mellett sincs azonban kizárva, hogy a selyemtenyésztésnél is, mint más gazdasági ágazatnál, időnkint kisebb nagyobb ingadozások mutatkoznak. Ezen körülményből azonban nem szabad következtetni selyemtenyésztésünk visszaesésére. Hiszen senki sem fogja állítani, hogy mezőgazdaságunk hanyatlásnak indult azért, mivel sok vidéken az idei buza-termés alig éri el felét a múlt évi termésnek.

A selyemtermelésünkkel tapasztalható ingadozások azonban nem szorítkoznak tisztán hazánkra. Ilyenek még nagyobb mérvben fordulnak elő más selyemtermelő országokban. Így például Olaszországban 1893 évben 61 millió kg selyemgubót termeltek, míg ugyancsak ezen országnak selyemgubó termelése 1903-ban 44,598,000 kilóra esőkkent. A múlt 1907 évben pedig ismét 57,580,000 kilóra emelkedett a gubótermés. Franciaországnak gubótermése 1894 évben

10,584,000 kilót tett ki, míg 1903-ban 5,985,000 kilóra esőkkent: 1907 évben pedig ismét 8,396,000 kilóra emelkedett.

Eppen ennyire ingadozók a selyemárak is. Így például 1907 évben 1 kilogramm selyemnek legmagasabb ára 71 franc volt április hónapban, míg ugyanazon selyemnek ára ugyanazon év december havában 55 frankra esőkkent.

Ha figyelembe vesszük selyemtenyésztésünk eddigi fejlődését, azt tapasztaljuk, hogy annak újjászervezése, vagyis 1880 óta 1908 év végéig a selyemtenyésztéssel és selyemfonóiparral foglalkozóknak kifizetett kereset összege 79,581,415 koronára rug, mi kétségkívül a jövőre nézve a legjobb reményekre jogosít.

Országos gyümölcs és szőlő kiállítás Budapest.

Az Országos Magyar Kertészeti Egyesület az idén az országban mutatkozó szőlőtermésre való tekintettel szeptember 27-től október 4-ig gyümölcs és szőlőkiállítást rendez, gyümölcs-vásárral egyekötve. A termeszto és fogyasztó közönség utját kívánja egyengetni, amidőn a kiállítással a kettőt összehozni törekszik. De ez a törekvés — amely különben minden kiállításnak feladata, — egymagában még nem felel meg a célnak, kell hogy a kiállításnak ephemer hatását bizonyos módon megrögzítsék s helyesen csak úgy leszen megoldható a kérdés, ha termeszto és a fogyasztó között állandó kapcsolatot létesít a jövő szempontjából. Aminek azonban első és fő feltétele az, hogy a termeszto viszonyai felől kellő tájékoztatást nyújtson. A kiállítás és a vásár legfőbb csak a jelenre oldja meg a kérdést, de nem szolgáltatja teljes mértékben a jövőre nézve. Hogy a jövőre és pedig gyakorlatilag oldassék meg a kérdés, a termesztoék a kiállítással kapcsolatban valamely uton módon kell, hogy hű képet nyújtson a termesztoék viszonyai felől az érdeklődő fogyasztó közönségnek. Legjobb módját találjuk a kiállítás katalógusában. Ezt kell oly adatokkal felszerelve ellátni, amelyek a vevőközönséget kimerítően tájékoztatják. Eneélfogva szükség van arra, hogy minden kiállító, de esetleg nem kiállító, hanem mindenki, aki más vidéki és külföldi fogyasztóval való üzleti összeköttetés állandósítására törekszik, a katalógus számára szolgáltatassa be — és pedig pontosan szolgáltatassa be, megbízhatóságának mérvét szolgálható adatokat: gyümölcsösöknek kitarjedését, termő fűinak számát, gyümölcsnemenekét osztályozva, lehetőleg megközelítő pontossággal, hogy egyes fajtákból hány métermázsa eladó készlettel rendelkezik I. és II. szigoruan osztályozott áruban, mennyi a gyümölcsök ára métermázsnaként és mik az eladásra vonatkozó feltételek. Ha ezeket az adatokat pontosan beküldik és azokat a katalógusban rendszeresen földolgozzák, úgy hogy a közönség kezébe egy olyan munkát adnak, melyből kitűnik, hogy hol vannak az országban jelentős gyümölcs kertek, illetve termesztoék, kitűnik a közölt faemek számából, hol s idényenkint kihez fordulhat a közönség gyümölcsbeszerzés okából a jövőben is, de világos képet alkothat magának a jelen viszonyaira nézve is. Mindenesetre kívánatos lenne, hogy a kiállító az új katalógus elvek szerint jelentsék be gyümölcsöiket, hogy a rendező bizottság tényleg keresztül vihesse az elvi határozatokat.

Az egyesület titkársága megfelelő úrlapokat szerkesztett, amelyeket szivesen rendelkezésre bocsát a nem kiállítóknak is. A kiállítás különben minden tekintetben a kereskedelmi szempontokat tartotta szem előtt.

A kiállítás védője Dr Darányi Ignác földművelésügyi miniszter, főrendezői pedig Magyar Kázmér és Szilvássy Géza.

Hirdetmény. A kishéri m. kir. tejmunkásképző iskola az 1908 évi november hó 1-én kezdődő

egy éves tanfolyamára 8 (nyolc) ösztöndíjas tanuló fog felvenni,

A felvételi feltételeket a nagyméltóságú m. kir. földművelésügyi miniszter ur az 1903 évi 13836. szám alatt kelt rendeletével kiadott szabályrendelet a következőkben állapítja meg:

a) a betöltött 18 éves életkor, mely keresztlevéllel igazolandó; e) elemi iskolai bizonyítvány levéllel igazolására, hogy a belépni óhajtó jól tud írni, olvasni s a négy alapművelettel számolni; d) kiskorúság esetén oly írásbeli nyilatkozat kívánatik a belépni óhajtó szüleitől, esetleg annak gyámjától, melyben kötelezi magát, hogy a tanfolyam tartama alatt a tanulóért az iskolában tejesítendő fizetéseket magára vállalja s a ménesbirtok pénztárába a rendes időre mindig befizeti; e) a magyar nyelv bírása; f) kifogástalan előélet, mely hatósági erkölcsi bizonyítvány által igazolandó; g) himlő oltási bizonyítvány; h) minden tanuló, ki a tanfolyamra felvételt, köteles munka és ünneplő ruházatán kívül 6 törülközőt és 6 db mellig éró fehér vászonkötényt, 12 db zsebkendő, 6 db lábravalót, 6 inget és 6 pár kapeát magával hozni. A felvételnél kiszolgált katonák, továbbá azok, kik ténészetekben esetleg tejjgazdaságokban már alkalmazva voltak, előnyben részesülnek. A kik magukat ezen tanfolyamra felvételt kívánják, 1 koronás bélyeggel ellátott és a felvételi feltételekben említett bizonyítványokkal felszerelt sajátkezüleg irt folyamodásukat legkésőbb 1908 évi október hó 1-ig az igazgatósághoz címezve nyújtandók be.

Pályázati hirdetmény a tapolcai m. kir. vincellériskolában az 1909 év január 1-én kezdődő egy éves tanfolyamra való felvételre. Felvételi kellek: 1. Legalább 16 éves életkor betöltését igazoló keresztlevél vagy katona könyv. 2. Irni és olvasni tudást igazoló iskolai bizonyítvány. 3. Ép, erős, egészséges, s a gyakorlati munkák végzésére alkalmas testalkatot igazoló orvosi bizonyítvány. 4. Községi erkölcsi bizonyítvány. 5. Szülők vagy gyám beleegyező nyilatkozata arról, hogy a felvett tanuló a tanév vége előtt az iskolából kivenni nem fogják s kötelező nyilatkozat arról, hogy a 6. pont szerint járó tápdíjat pontosan fizetni fogják. Ha a pályázó teljes koru, ezen kötelező nyilatkozatot maga tartozik kiállítani. 6. A felvett tanuló az iskolában lakást és teljes ellátást kap, s ezért félévi előleges részletekben évi 312 K tápdíjat köteles a vincellériskolába fizetni.

Szegénysorsu polgárok egész vagy fél tápdíjmentességgel is vétethetnek fel, ha szegénységüket hatóságilag igazolják. A pályázati kérvényben határozottan kifejezendő, hogy a folyamodó mely módon kéri a felvételt t. i. egész vagy fél tápdíj fizetésének kötelezettsége mellett, vagy tápdíjmentessége élvezetével.

A felvételnél előnyben részesülnek, a kik katonai kötelezettségüknek már eleget tettek, vagy attól véglegesen felmentettek, továbbá szőlőművelők, pincokereskedők, kertészek, kádárok illetőleg azok fiai. Fehérneművel, ruházattal, továbbá író és taneszközökkel saját költségén tartozik a felvett tanuló magát ellátni.

Az egy koronás bélyeggel ellátott s a fent említett okmányokkal felszerelt és sajátkezüleg irt és aláírt kérvények a m. kir. földművelésügyi Ministeriumhoz címezve f. évi október hó 31-ig nyújtandók be a vincellériskola igazgatóságához.

Lóárverés. A m. kir. állami lótenyésztézetekből kisorolt számfelletti kancák és herétek f. évi szeptember hó 25-én és esetleg folytatólag ugyanazon hó 26-án Budapesten »Tattersall« kerepesi-uti helyiségeiben nyilvános árverésen el fognak adatni. Az árverési feltételeket és az árverendő lóanyag leírását tartalmazó füzeteket az érdeklődőknek a legnagyobb készséggel rendelkezésre bocsátja a Zalavármegyei Gazdasági Egyesület.

BITUMINA

BITUMINÁVAL fedett tető bemeszelve szép fehér marad és kitűnő védelmet is nyújt a nap melege ellen.

BITUMINA RÉGI ZSINDELYTETŐK ÁTFEDÉSÉRE IS KIVÁLÓAN ALKALMAS.

Csakis védjeggyel ellátott tekercseket fogadjunk el.

Gyári főraktár Zalaegerszeg és vidéke részére: BREINER BENŐ fakeskedésében ZALAEGERSEGEN.

tiszta bitumenből készített valódi aszfalt tetőlemezt, tartós, tűzbiztos, szagtalan kátrányozást vagy egyéb mázolást nem igénylő

tetőfedőanyag

Soproni kereskedelmi és iparkamara köréből.

I.

A cs. és kir. vonatesapat szertáránál Klosterneuburgban az 1909 évi január hó 1-től december hó 31-ig szükséges anyagok szállításiának biztosítása céljából ajánlatversenyfolytatás fog tartatni. Szállítandó cikkek: vas- és fémáruk, szerszámok, faszén, faáruk, fonalak, bőr- és textil áruk, kefék és ecsetek, papíráruk, vegyszertári cikkek, végül szerszámjavítások.

A részletes hirdetés kamaránk hivatali helyiségében megtekinthető. Az ajánlatok benyújtási határideje f. évi szeptember hó 29-ike.

II.

A klosterneuburgi cs. és kir. utász-szertár részére az 1909. évben szükséges különféle anyagok és iparcikkek (koesibalta, csákány, lapát, kézműves szerszámok, mégpedig talajfuró, fejsze, kézi balta, erdei balta, kőműves kalapács, véső, harapófogó, továbbá faneműek, mégpedig kocsirod, keréktaip, baltanyél, csákánynyél, lapátnyél, fémcikkek, ezek között esavarak, különféle anyagok, mégpedig cserzett borjubőr, fekete blankbőr, barna zsíros tehénbőr, végül homokzsák) szállítása tárgyában az „Ajánlati hirdetés” megjelent és hivatali helyiségünkben megtekinthető.

A pályázatok benyújtásának a határideje f. évi október hó 20-ika.

Sopron, 1908. évi szeptember hó 17-én.

A kerületi kereskedelmi és iparkamara.

Hírek.

Kossuth ünnepély Nagykanizsán. A nagykanizsai Irodalmi és Művészeti Kör ma este Kossuth ünnepélyt rendez a szinkörben, Kossuth Lajos születésnapja alkalmából. Az ünnepély impozánsnak ígérkezik és előreláthatólag nagy és díszes közönsége lesz. — Az ünnepély műsora a következő: 1. Himnusz, énekli az irodalmi kör dalárdája és a szintársulat. 2. Költmény: Szavalja ifj. Katka József. 3. Ne sirj, ne sirj Kossuth Lajos, énekli az irodalmi kör dalárdája. 4. Ünnepi beszéd, tartja dr. Hajdu Gyula. 5. Élkép. 6. Kossuth fohász, szavalja Tóth Ilonka. 7. Toborzó tánc, előadják Tóth Böske és Károlyi Ibolyka. 8. Bánk bán második felvonása, előadja a szintársulat. 9. Szózat, énekli az irodalmi kör dalárdája és a szintársulat.

Iskolai értesítés. A zalaegerszegi áll. elemi iskolai elhalasztott beiratások idejét a még most is uralgó vörheny (sarlach) betegség miatt kénytelen volt orvosi javaslat alapján a városi hatóság egy héttel ismét meghosszabbítani, mely okból már a szeptember 1-én megkezdett, de hatóságilag beszüntetett beiratások folytatására újabb rendelettel f. évi szeptember hó 21—27-ik közt levő napok tűzettek ki. A beiratások befejezte után vagyis szeptember hó 27-én vasárnap reggeli 8 órakor tartandó istentiszteletre a vallásfelekezettek tanulói külön-külön saját templomaikba tanítóik által az iskolai épületekből elkísértetnek, míg a következő napon szeptember 28-án a rendes tanítás veszi kezdetét.

Erettségi vizsgálatok. A helybeli állami felső kereskedelmi iskolában a f. évi pót- és javító szóbeli erettség vizsgálatok szeptember 21-én lesznek. A vizsgálat elnöke K. Jónás Ödön udvari tanácsos, műegyetemi protektor, mint a vallás és közoktatásügyi m. kir. minister biztosa, társelnöke Kirchnopf Frigyes, a soproni kerületi kereskedelmi és iparkamara titkára, mint a kereskedelemügyi m. kir. minister biztosa.

Zalavármegye tanítói. A kir. tanfelügyelőség legutóbbi kimutatása alapján Zalavármegyében ezidőszerint 788 tanító működik, akik 448 iskolában látják el az oktatást. És pedig 11 polgári iskolában működik 59 tanító, 54 állami elemi iskolában 172 tanító, 70 községi iskolában 385 tanító, 22 ref. iskolában 23 tanító, 16 ág. ev. iskolában 17 tanító és 10 izr. iskolában 20 tanító. Általános ismétlő iskola van 326 iskola mellett, gazdasági ismétlő iskola van 42 iskola mellett. A kisdudvédelmet 29 ovoda, 6 állandó gyermekmenedékház, 34 nyári menedékház látja el. A tanítók fizetés kiegészítés és korpótlék címén évenként 173.099 K államsegélyt élveznek, amely összeg 387 tanító között oszlik meg.

A választó kerületek beosztása. A küszöbön levő választási reform a képviselő választó kerületeket is megváltoztatja. A kerületek új beosztásáról hiteles értesülések ugyan még nincsenek, de a kiszivárgott hírek olyan formában jelennek meg, hogy nagyon hihetőek. Ezek szerint Zalavármegye három új kerületet kap, de egyik város sem lesz önálló kerület. Zalaegerszeghez a közeli községek mind hozzá fognak tartozni, Nagykanizsa azonban csak 8—10 községgel alkot egy kerületet. Választókerületi székhelyek lesznek Pacsa és Zalazentgrót s talán Baksa helyett Nova.

Külföldi tudósok a Balatonon. Megemlékeztünk már arról, hogy Dr. Lóczy Lajos egyetemi tanár vezetése alatt egy külföldi tudósokból álló társaság rándul ki a Balatonra. A tudósok az amerikai-nisták Wienben összegyűlt kongresszusának tagjai. A kirándulók 17-én indultak utnak. A program a következő volt: 18-án reggel Siófokról külön hajón indulás. A hajó Aliga, Kenese, Almádi felé indult, Balatonfüreden ebéd, délután kirándulás Tihanyba, Balatonföldváron délutáni tea. Éjeli szállás Fonyódon. 19-én Badaonyon, Szentgyörgyhely, Sziligetén át Keszthelyre igyekeztek a kirándulók s megtekintették Hévizet.

Kerti mulatság a Csány szobor javára. A Csány szoborbizottság fáradhatatlan titkára, Borbély György főgimnáziumi tanár kezdeményezésére mult vasárnap kerti mulatság volt a Rozenkrancz vendéglőben. A hűvös idő miatt kevés számú közönség jelent meg s a tervbe vett tombolát, amelyre sok szép tárgy gyűlt össze, meg sem tartották. A tekeverseny volt legélénkebb, de az sem fejeződött be teljesen s ma folytatják az érdekes küzdelmet. A világpósta forgalmát a jelen volt hölgyek igyekeztek emelni. A Havas Kristóf által adott két szép esokrot Arany Margit és Horváth Jolán kissezonnyok kapták. A rendező bizottság a tombolatárgyakat más alkalomra tartotta fenn.

Kitüntetett tanító. A vallás és közoktatási minister Sáringer Karoly magyarszerdahelyi igazgató tanítónak, a népnevelés terén tanúsított buzgalma elismerésül 200 K nyugdíjba is beszámítandó személyes pótlékot utalványozott.

Nyilatkozat. Felkérték a szerkesztőséget a következő nyilatkozat közlésére:

Miután az utolsó időben egyes zalavármegyei hírlapokban a muraközi papságot folyton azzal gyanúsítják, hogy politikai magatartásában a zágrábi érsek illetve a szentszék — melynek főhatósága alá tartozik — befolyása alatt áll, kötelességünknek tartjuk kijelenteni, hogy politikai működésünkben a zágrábi érsek, illetve a szentszék soha semmiféle pressiót vagy legesekélyebb befolyást nem gyakorolt, miért is megvetéssel visszautasítjuk azt a többször hangoztatott insinuatiót, hogy „valóságos tojástáncot” kell járunk hazafiság tekintetében. Bottornya, 1908. augusztus 27-én. Habus Mihály perlaki plébános, Czirkvenyos Ede szentmáriai plébános helyettes, Murk István bottornyai plébános, Imrey Ferenc szoboticei plébános Baranasic György belicai h. plébános, Ehrenreich Nándor dekanoveci plébános, Fábian Gyula légrádi plébános, Ficher András perlaki káplán, Peczek György ez. kanonok, esperes, tüksezentgyörgyi plébános, Golub János muravid plébános, Czimermán Ferenc alsódomborui plébános, Keagyelics János muracsányi plébános, Lisziák Lajos koteri plébános, Horváth Vladimir szoboticzai káplán, Kuhár János tüksezentgyörgyi káplán, Lajtman György draskoveci káplán. A másolat hiteles: Peczek György ez. kanonok, esp. plébános.

Zalavármegye szabályrendeletel. Czobor Mátyás megyei aljegyző összegyűjtötte Zalavármegyének érvényben levő szabályrendeleteit, amivel nagy szolgálatot tett nemcsak a közigazgatási tisztviselőknek, hanem a jogkereső közönségnek is. A törvényhatósági bizottság Czobor Mátyásnak a gyűjtemény költségeinek fedezésére 800 K utalványozott.

Tűz. Mult héten egyik éjszakán kigyulladt Dezse Dániel barabásszegi ref. lelkész istállója s elégett minden takarmány, széna, szalma. A tűz valószínűleg boszúból eredt gyújtogatás műve. Biztosítva semmi sem volt. Dezse ellen az utóbbi időben valóságos hajszát indítottak és sok az ellensége. A gyújtogatás gyanuja tehát nem alaptalan.

A hor ára. Mult számunkban írunk arról, hogy a borügynökök potom árakat kínálnak a

mustokért mert országsszerte azt kürtölték, hogy ezidén rengeteg nagy termés lesz, a gazdák kényszerhelyzetben vannak s a mustot minden árért el kell adniok. Amikor azonban látták, hogy a csuf árakért nem lehet vásárt osapni, kezdtek feljebb menni az ígéretekkel s ma már mesebeszéd, hogy potom pénzért fog elkelni az idej termés. A kényszereladások miatt az árak egy ideig nyomottak maradtak, tehát aki csak teheti, jól teszi, ha kitart. A kereslet később feltétlenül emelkedni fog.

Adomány. Az Első Magyar Általános Biztosító Társaság a zalaegerszegi önkéntes tüzoitő egyesület emberbaráti céljaira 100 koronát volt szives adományozni; mely kegyes adományért hálás köszönetét fejezi ki az egyesület elnöksége.

Üjév. Jövő szombaton és vasárnap, folyó hó 26-án és 27-én ünneplik meg az izraeliták az újévi ünnepeket, a Ros Hasonot. Számításuk szerint a világ teremtése óta az 5669-iket. — Ezeket a napokon minden üzlet zárva lesz, a munka szünetel, mert minden hívő istenházába siet vezetkeini, imádkozni. — Október 5-ikére esik Jam Kipur, a hosszú böjt nap, október 10. s 12-ére, 17. s 18-ára pedig a sátoros ünnepek.

Zalamegye új szintársulata. Szilágyi Dezső szinigazgató, akinek engedélye Zala, Somogy és Baranya vármegyék területére szült, társulatával Erdélybe költözött s örökébe Bihari Ákos igazgató lép. Miután Zalaegerszeg ezidőszerint szinikerülethez nem tartozik, Bihari bizonyosan ide is el fog látogatni. Társulatát most szervezi, tehát arról nem szólhatunk, de Bihari maga kiváló művész.

Növendék marhahus a zalaegerszegi piacon. Tudvalevőleg ujabban nem szabad a növendék marhahust az érett marha husával egy székben árulni s a mészárosoknak, akik növendék marhát vágnak, ezt a közönség tudomására is kell hozniok. Az új rend s a faturól való husbehozatal eltiltása azt eredményezte, hogy olyan husszék is keletkezett, amely növendék marhahust mér. Mattersdorfer Mór bagodi mészáros a Wlassics utcában ilyen székot nyitott, amelyet a közönség rögtön felkarolt, mert az árak mérsékeltek és a hus semmivel sem rosszabb, mint előbb a többi mészárszékben, mert tudvalevő, hogy a levágott állatok legnagyobb része növendékmarha volt. Csak hogy akkor még nem volt muszáj elárulni, hogy növendékmarha husa került fogyasztásra.

A lazsnaki kápolna. Zalavármegye ősrégi családjának, az Iukey családnak Lazsnakon van egy család sirboltja, amely felett kápolna áll. A mult héten — amint Nagykanizsáról írják — Tandor Ottó műegyetemi tanár a műtörténeti becesel bíró kápolnáról fényképfelvételeket készített s azokat a műemlékek országos bizottságának fogja bemutatni. A tanár elismeréssel szöli a kápolna építészeti értékéről. Sajnos, hogy az idő erősen megrongálta az épületet, a boltozat megromlott s a szép oszlopfejeket a rácsorgó víz bentogattja.

Tömeges építkezés. Vöczköndy László polgártársunk egy életrevaló tervvel foglalkozik, amely a zalaegerszegi lakásinséget volna hivatva enyhíteni. Az Újváros-utca végétől nyugat felé eső vizslahidi ingatlanán, ahol már saját lakóházát felépíttette, egy egész utcasort akar kiépíteni. Mindegyik ház négy szobát, előszobát, konyhát, éléskamrát, mosókonyhát és pincét foglalna magában. (Hagyományos zalaegerszegi szokás szerint a fürdőszoba itt is kimaradt a tervből.) A telkek 400 négyzetöl nagyságúak lesznek. A házak jövő évi augusztuss hó 1-ig felépülnek.

Átjáró hid a Zala utcában. Akik a holt Zala ágon túl, Kaszaháza felé laknak, régóta panaszkodnak amiatt, hogy mire a hidon átérnek, nyakig sárosak lesznek. Az aszfalt már sokszor száraz, a hidon azonban folyik a degesz s a járó-kelőknek nincs más utjuk, mint a korlátig sáros hid. Az érdekelték évekket ezelőtt kérték a városi hatóságot, hogy a hid mellé egy átjárót építtessen. A város a megyéhez fordult, hogy az átjárónak a megyei hidhoz való hozzáépítését engedje meg. A törvényhatósági bizottság az átjáró építését megengedte ugyan, de csak úgy, hogy az a hidtól külön létesíttessék.

Katonai szanatórium a Balaton mellett. A mult héten az az érnekes hír kelt szárnyra, hogy a király a veszprémi hadgyakorlatok emlékére a Balaton partján beteg katonatisztek részére nagyszabású szanatóriumot építtet.

Gombamérgezések. Mult számunkban megemlékeztünk a gyakori gombamérgezésekről s fel-
emlékeztünk az alsólendvai járásban történt esetet
is. Ennek részleteiről Alsólendváról a követke-
zőket írják: Göncz Vendel felsőszen-
tersebeti lakos felnőtt fia a mezőn sok gombát
szedett és hazavitte. Gönczné vacsorát készített
a gombából s jól lakott az egész család. Először
Göncz Vendel anyósa, özv. Borsos Józsefné 75
éves öregasszony lett rosszul. Mindjárt ebéd
után összeesett, arca fakóra vált, rettenetes gör-
csök jelentek és a szerencsétlen asszony 3
óra leforgása alatt meghalt. A család többi tag-
jain is hamarosan mutatkozott a gomba mérge-
zés hatása, de a három megmérgezett embert
mégis sikerült megmenteni.

Elsült fegyver. Császár János szentgyörgyvölgyi
gazda a hegyről jött haza, vállán a dupla pus-
kával. Bement a konyhába s ott tisztogatta a
fegyvert, amely véletlenül elsült s az egész töl-
tés Császárné mellébe furódott. A szegény asszony
azonnal meghalt.

Játék közben. Kalmár János pincei lakos
pajtájában gyermekek játszottak. Néhányan fel-
mászta a pajtában levő szánra, amely eldőlt
és Kalmár Róza két éves leányt agyonütötte.

Felakasztotta magát. Hajmási György kere-
esenyi földműves családjával együtt kiment a
hegyre. Estefelé a többiek haza indultak,
Hajmási pedig visszament a préházba s ott
egy drótra felakasztotta magát. Hozzá tartozói
szerencsére hamarosan észrevették és életre kel-
tették. Az öngyilkos jelölt 28 éves fiatal ember;
fiatal felesége és két kis gyermeke van. Tetté-
nek okát nem tudják.

Halál a sineken. Betlehem György nagykani-
zai kocsimester vasuti kocsik tolatásával fog-
lalkozott a pályaudvaron. Megindítottak négy
teherkocsit, hogy a többiekhez kapcsolják. A
mozgó kocsik gyorsan futottak s Betlehem fel-
akart ugrani a fékre, hogy a kocsik rohanását
méréskelje. De már későn volt. A kocsik össze-
értek s az ütközés oly heves volt, hogy Betlehem
lebukott az ütközők közé, amelyek fejét össze-
lapították. A szerencsétlen ember után négy
gyermek maradt.

Pótlóvásár. A m. kir. varasdi 10. honvéd
huszárezred részére f. évi október hó 27-én Zala-
egerszegen katonai célokra alkalmas hátsólovakat
vásárolnak. A lovaknak jól termeteknek, hibát-
lanoknak, nemesebb és jobb véralakúnak, 3 1/2
éves kortól 7 éves korig, 157 cm. magasságtól
166 cm. magasságig kell lenniök. Az eladásra
szánt lovak a föntírt napon délelőtt 8 órára
a vásártérre vezetendők elő.

Sertészárlat. Bazita és Vorhota községekben
a sertésorban szörványosan fellepett, minek
következtében a hatóság megfelelő intézkedése-
ket léptetett életbe.

Vérszegénység

ellensúlyozásul tessék SCOTT-féle Emulsiót
használni, amely a vért gazdagítja és a test húsát
szilárdá és egészségessé teszi.

A SCOTT-féle Emulsió

egyaránt hatásos fiatalnak és öreg-
nek. A gyors javulás meglep és
kielégít.

Az Emulsió vásá-
rlásánál a SCOTT-
féle módszer véd-
jegyét — a halászt
— kérjük ügye-
lembe venni.

Próbálják meg

és meg fogják erről győződni,
mint a hogy ezren és ezren győ-
ződtek meg róla az utolsó 32 év
lefolyása alatt.

Egy eredeti üveg ára 2 K 50 fillér.

Kapható minden gyógyszertárban.

Hogyan keletkezik a bojkott? Zalaegerszegen
él egy derék polgártársunk, Nagy Ferenc,
aki foglalkozására nézve cipész. Iparában
elsőrendű szakember, akit a közönség elhalmoz
megrendelésekkel; a polgári életben pedig arról
ismeretes, hogy a légynek sem vét és a tulságig
szerény.

De van egy nagy büne is: nem szociáldemok-
rata és munkásaitól józan és munkás életet köve-
tel. Ez pedig a mai világban nagy bűn. Ezért

azután a „Cipész“ című szaklap, rosakaratu
információ alapján, le is rántotta Nagy Ferencet,
akit bojkottal fenyegetnek a szervezett munká-
sok.

Azt írja a „Cipész“, hogy Nagy Ferenc rosszul
bánik a munkásaival s ha a munkás szabadulni
akar tőle, akkor az ipartestület segítségével az
utiköltséget munkabérelőlegnek minősítik és a
munkást minden eszközzel kényszerítik a rossz
munkafeltételek elfogadására. A „Cipész“ azt
állítja, hogy Nagy Ferenc egy év alatt 12
munkással bánt el így s ezért bojkott alá
helyezték.

Nagy Ferenc egy hozzánk intézett levélben
elmondja megtámadtatásának előzményeit. Nem
közölhetjük ugyan az egész terjedelmes levelet,
de annak lényeges részét — az igazság érdeké-
ben — közreadjuk.

„A magyarországi szociálisták — írja Nagy
Ferenc — igazságot hirdetnek, da gazul csele-
kesznek; szabadságról beszélnek, de a szabad-
ságot csak maguknak akarják s jaj annak, aki
a terror alól szabadulni akar.

A „Cipész“ kirohanására egy Tar nevű mun-
kásom adott okot. Tar Kaposvárról jött hozzám.
Tíz koronát küldtem utiköltségre, mert nem
tudtam bizonyosan, mennyibe kerül az út. A
kaposvári közvetítő azt írta, hogy a felesleget
Tar vissza fogja téríteni. Megérkezése után azon-
ban kijelentette, hogy elköltötte az egész össze-
get s a felesleget nem tudja visszaadni. Az uti-
kölségről azután nem is volt hetekig szó. Én
vártam, hogy szólni fog róla s a fizetéséből
nem vontam le.

Munkásom azonban oly dolgokat követett el,
hogy fel kellett neki mondanom. Mindjárt az
első hétfőn kimaradt, ivott, a tanoncokat munka-
idő alatt cigarettáért küldte s mikor arra figyel-
meztettem, hogy a cigarettát utközben maga is
megveheti, azt válaszolta, hogy ő csak nem megy
be a trafikba! Abba a székenbe is kevert,
hogy a műhely ablakából az arra haladó iskolás
leányok után ocsmány szavakat kiabált, amiért
az iskola igazgatója a rendőrséghez akart for-
dulni.

Felmondás alkalmával a küldött 10 koroná-
ból 6 koronát utiköltségre számítottam (mert az
út Kaposvártól csak 5 K 50 fillérbe kerül), 4
koronát pedig a munkabérből levontam. Ezt
nevezik jogtalan levonásnak.

Az sem igaz, hogy egy év alatt 12 munkás
ment el tőlem, mert összesen öten távoztak.
Háromnak én mondtam fel, mert hanyag és gyenge
munkások voltak, kettő pedig maga távozott, a
legnagyobb tisztességgel.

A bojkottól itt nem is tudtak mindaddig,
amíg a lapból nem olvasták. Tehát azt tisztán
csak elbocsátott munkásaim boszujának kell
tekintnem. Egyébiránt az is lehet, hogy a rugót
helyből is kapták.

Mielőtt a bojkottot rendezik, talán meg kellett
volna hallgatni itteni szaktársaim érdemes mun-
kásait: vajjon fenforognak-e azok az okok, ame-
lyek miatt a bojkottot ki lehet mondani? Ezek
bizonyosan meg tudták volna mondani: igaz-e,
hogy elpityizálom a munkások pénzét; nem adtam-e
meg mindig és mindenkinek azt, amit ígértem
s nem fizettem-e rendszeresen a bért?

Birok annyi szociális érzékkel, hogy a mun-
kások törekvéseit megértem és méltányolom. De
az a viselkedés, amelyet ma tanustanak, oda
fog vezetni, hogy a munkaadók is szervezkedni
fognak s ha a munkaadók sztrájkolnak és bojkotál-
nak, annak a munkások látják a kárát.

Fájó szívvel gondolok egy esetre, amely akkor
történt, amikor a fővárosban dolgoztam. Az egy-
let ketté vált s a specialisták külön szakegyletet
illetve csoportot alakítottak. Egy tűzőnő, aki
az anyagegylet tagja volt, olyan helyen talált
munkát, ahol a specialisták voltak többségben
s miután nem volt elég pénze ahhoz, hogy két
egyletet fizessen, ki kellett lépnie. Elvesztette a
becsületet, tisztet kenyeret s az utcára került.
A nagy szabadság beletaszította a bünye. A
magyarországi szocializmus csak rombol, támad
anélkül, hogy ebből haszna volna a munkásság-
nak. — A magunk részéről még hozzátesszük
érdemes iparos polgártársunk leveléhez azt,
hogy a „Cipész“ szerkesztősége akkor járna el
méltányosan és hírlapirói hivatásához méltó
módon, ha utána járna: mi igaz a Nagy Ferenc
ellen emelt vádakból s ha meggyőződött arról,
hogy a vádaskodó tollát csak személyes boszu
vezette, adjon neki elégtételt. Mi úgy tudjuk,
hogy Nagy Ferenc ezt megérdemli.

Iszákosság nincs többé!

Kívánatra bárkinek bérmentesen
küldünk egy próbát a Cozaporból.

Leves, kávé, tea, étel vagy szesz
italban egyformán adható, az ivó tudta
nélkül.

A COZAPORNAK az a csodálatos
hatása, hogy ellenszenvenessé teszi az
iszákosnak a szeszest italt. A COZA oly
csendes és biztosan hat, hogy azt
feleség, testvér, avagy gyermek egy-
aránt, az ivónak tudta nélkül adhatja
és az illető még csak nem is sejt, mi
okozta javulását.

COZA a családok ezreit békítette ki
s sok ezer férfit a szegény és becste-
lenségétől mentett meg, kik később józan
polgárok és ügyes üzletemberek lettek.
Temérdek fiatalembert a jó utra és
szerencséséhez segített és sok ember életét számos évvel
hosszabbította meg.

Az intézet, mely a valódi, világhírű Cozaporból tulajdo-
nosa, mindazoknak, kik kívánják, egy próba adagot és
egy 1500 köszönő irattal telt könyvet díj és költségmente-
sen küld. A Cozaporból teljesen ártalmatlan voltáért
szavatolunk. Magyarul és németül levelezünk.

Ingyenpróbákat a valódi Cozaporból bérmentesen
küld levélbeni felszólításra az alanti cég.

COZA INSTITUTE, 62, Chancery Lane,
London 576 (Anglia).
Levelek 25, levelező lapok 10 fillérel bérmentesítendő.

Talált tárgyak. Zalaegerszegen a Rákóczi utó-
ban 10 drb gazdasági vasvilla, továbbá egy
arany szív találtatott. Tulajdonosaik a talált tár-
gyakat átvehetik a zalaegerszegi rendőrkapitányi
hivatalnál.

Elveszett kutya. Egy fekete szőrű, suta farku
nyájörző eb, amely Rigó névre hallgat, elveszett.
A megtaláló adja át a rendőrségnek.

Messaline - és „Hennebeg“
Radium - selyem K 50 f-től
Louisine - feljebb bérmentve és
Taffet - vámmentesen. Minta
postafordultával.

Megrendelések bármely nyelven intézendők:

an Seidenfabrikt. Hennenberg in Zürich.

Piaci áraink a legutolsó hetivásáron 100 kilogrammonként

		Kor. 161	Kor. 19
búza	minőség szerint	21-60	—
rozsa	»	17-60	—
árpa	»	16-—	—
zab	»	15-20	—
kukorica	»	—	—

Felelős szerkesztő: Dr Csák Károly.

Laptulajdonosok: Dr Csák Károly és Udvardy Ignác.

4020/1908.

Meghívó.

A zalaegerszegi kerületi munkásbiztosító
pénztár a m. kir. állami munkásbiztosítási
hivatal 3462/908 számú rendelete alapján
folyó hó 27-én délután 2 órakor Zala-
egerszegen, az ipartestület dísztermében

renkivüli közgyűlést

tart, melyre a t. közgyűlési kiküldött tagok
tisztelettel meghívataknak.

Tárgysorozat:

1. Az új alapszabályok megállapítása.
2. A m. kir. állami munkásbiztosítási
hivatal 3824. sz. rendeletének felolvasása
a 20 héten túl menő betegségek enge-
délyezése tárgyában.

Tekintettel az ügy fontosságára, kérjük
a t. kiküldötteket, hogy a közgyűlésen
megjelenni sziveskedjenek.

Zalaegerszeg, 1908 szeptember 15.

GOMBÁS ISTVÁN
titkár.

VÖRÖS GYULA
elnök.

642/v. 1908.

Árverési hirdetés.

Alulírt kir. bir. végrehajtó az 1881. évi LX. tc. 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy a zalaegerszegi kir. járásbíróság 594. számú végzése által Löwenstein Jakab és Ignác, Ábrányi és Weisz, úgy a Zalamegyei Központi takarékpénztár végrehajtók javára 42600., 2000., 582 K 93 f tőke, ezek kamatja, úgy járulékaik erejéig elrendelt biztosítási és kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság le és felülfoglalt 1256 K-ra becsült lovak, hintó, szekerek és gazdasági eszközökből álló ingóságok nyilvános árverés útján leendő eladatása elrendeltetvén, ennek a helyszínén vagyis *Hidegmajorban* leendő eszközlésére 1908. évi október hó 1. napjának délután 2 órája határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg, hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. tc. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladatni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi IX. tc. 108. §-ában megállapított feltételek szerint lesz kifizetendő.

Zalaegerszeg, 1908. évi szeptember 16-án.

Lukács József, kir. bir. végrehajtó.

Hirdetés.

Zalalövön, a vasuti állomás közvetlen közelében egy a mai kor igényeinek mindenben teljesen megfelelő

vendéglő épület

mely áll három tereméből, hat vendégszobából, egy pincérszobából, a vendéglős családja részére fentartott két nagy lakosztályból és a hozzátartozó mellékhelyiségekből körülbelül 2 hold belsőszélességgel és körülbelül 3 holdnyi szántófölddel együtt f. évi szeptember 29-étől kezdődőleg bérbeadó. Tudakozódni lehet

Dr Czinder István
ügyvédnél Zalaegerszegen.

Értesítés.

A Széchenyi-téren fenállott üzletünket bezúntatjuk.

Különböző kötött cikkeket, u. m. patent, csikos, aszur, női, uri és gyermekharisnyákat, ugyszintén lábtűt (kamásni), vadászharisnyát, térdmelegítőt, lélekmelegítőt ujjal s ujj nélkül stb., ezután lakásunkon Berzsényi-u. 6. (Csácsi-u.) a legjobb minőségben készítünk. Fejlesztéseket bármilyen minőségben (szövöttet is) elfogadunk.

Midőn ezt a n. é. közönséggel tudatjuk, egyszermind kérjük, hogy jóindulatú pártfogását továbbra is fenntartani kegyeskedjék.

Tisztelettel

Hofman nővérek.

Nincs többé gabona üszög

a Numa Dupuy és Társa

magcsávázó szerének alkalmazása mellett. Már 25 éve a legjobb sikerrel használják a buzaüszög ellen, továbbá a tengeri, árpa, zabüszög és korom ellen.

Egy csomag 2 métermázsza vetőmagra 50 fillér, egy métermázsza vetőmagra 26 fillér.

Óvakodjunk értéktelen utánzatok használatától és vételétől.

NUMA DUPUY és TÁRSA
Bécs, VI/I. Windmühlgasse 33.

Eláruló helyek Zalaegerszegen:
Gyarmati Vilmos, Hubinszky Adolf, Fangler Mihály, Kosztelitz Miksa, Ján Ferenc, Komlós M. Miksa, Grümbaum Ferenc, Reich Samu.

Alsólendván: Tomka György, Pollák Lázár, Arnstein Benő.

SIRUP-PAGLIANO a legjobb vértisztítószer. Feltalálója Girolamo Pagliano florenzi tanár, 1838 óta állítja elő. Sirup Girolamo Pagliano a legjobb és legbiztosabb hashajtószer, mely 1838 óta sok ezer családnál a legjobb eredménnyel használtatik. Orvosi rendeletre minden jobb gyógyszerárban kapható. Megszünteti a székrekedést és annak következményeit, mint vértódulás a fejbe stb., előmozdítja az anyagcserét és vértisztítóan hat bőrkiütések, csuz, közhvény-nél stb. Megrendelések intéződik: Girolamo Pagliano tanár, Florenc (A 74.) Via Pandolfini. — Elismerő leveleket és prospektust ingyen és bérmentve küld a vezérképviselő: Dr. F. Herzig, Wien, VII. (A 74.) Mariahilferstrasse 48. Gyógyszertárak fölerakatként kedvező feltételek mellett kerestetnek.

Imakönyvek az izraelita ünnepekre:

héber-német vagy héber-magyar szöveggel tartós kötésben és legújabb nyomással nyolcadretű
2 kötetes vászonkötésben K 4.—
4 " " " " " 5.40
Ugyanaz legfinomabb bőrkötéssel " 11.—
9 kötetben vászonkötésben " 10.—

IMAKÖNYVEK minden alkalomra:

héber-magyar vagy héber-német szöveggel
K 1.—, 1.50, 2.—, 2.—
Ugyanaz legfinomabb bőrkötésben K 6.—
csontkötésben, gyöngyház díszítéssel
K 7.—, 9.—, 11.—, 14.—, 20.—
Borjubőrkötésben, eleg. kötés párnázva K 16.—

MIRJAM IMAKÖNYVEK nők részére, teljesen magyar szöveg, 8-ad ret alakban vászonkötésben K 3.—
Zsebalakban vászonkötésben " 5.—
Finom elegáns bőrkötésben K 8.—, 12.—, 16.—

THALIS finom **selyemből**, teljesen felszerelve, arany bordurával
K 14.—, 16.—, 20.—, 24.—, 28.—
legfinomabb **gyapjuból** K 7, 10, 12, 14, 16.—
Izraelita zsebnaptár 24 fillér.

Szétküldés az összeg előzetes beküldése, vagy utánvét mellett történik

Fischl Fülöp Fia imakönyv-raktárából
Nagykanizsán.

Világkiállítás Szt. Louis 1904 legjobb kitüntetés Grand Prix

Globusz fémtisztító kivonat

minden más tisztítószerrel felülmúl

Mindenféle nagyságu faládák és demiónok kaphatók (egyenként is) olesó áron

Schmidt Viktor
cukrásznál.

Amerika.

Elutazás Havrból minden szombaton, Bécsből minden kedden.

A francia vonal

által az amerikai vasutakra szóló jegyek minden állomásra kaphatók.

Közelebbi felvilágosítás ingyen és bérmentve csak a

Francia vonal által

Bécs IV. Wiedener Gürtel No/6. (A Déli és államvasutak állomásával szemben.)

Tessék a címre vigyázni!

(Hirdetési jog a m. kir. Belügyminiszter által 113.674/904 sz. a. engedélyezve.)

Kiadó lakás.

Zalaegerszegen, a Sas-utca 4. sz. alatt egy

négy szobát

és a szükséges mellékhelyiségeket tartalmazó lakás november elsejére kiadó.

Bővebb felvilágosítást ad

özv. Rechnitzer Éva.

NOXIN

A LEGJOBB CIPŐ-KRÉM

NOXIN

A Széchenyi-téren KULCSÁK A.L.

Minden jobb üzletben kapható.

HOCHSINGER TESTVÉREK
BUDAPEST.

A vármegyház átellenében levő

Versenyáruházban

kaphatók:

utazó- és kézi bőröndök, férfi-
női- és gyermekcipők, keztyük-
harisnyák, turista ingek, és
egyéb férfi- és női divatcikkek
nagyválasztékban és versenyen-
kívüli olcsó árakon.

Sok pénzt

takaríthat meg, aki kályháját és takaréktűzhe-
lyeit általam javíttatja, vagy átrakatja fa-, szén-
és koksztűtésre, tűzmentes téglákból épített
tűzszekrényvel. Nincs többé szén- és szén-
melegedés a szobákban, ha bizalommal hozzám
fordulnak. 14 évig dolgoztam mint segéd bel- és
külföldön, többek között Ő Fensége József fő-
herceg alsóúti birtokán, Frigyes főhercegnél
Féltoronyban, Rainer főhercegnél Badenben,
Mária főhercegnőnél Hallban (Steyer), Alfonz
spanyol király altmünsteri kastélyában (Felső-
ausztria), hol a legnagyobb megelégedést és bi-
zalmat nyertem.

Itt Zalaegerszegen való önállósításom óta szin-
tén a legnagyobb megelégedésben részesültem.
Ajánlom megtekintésre dús választéku raktá-
ramat elsőrendű, csinos és olcsó

cserepkályhákban.

Minél számosabb megrendelést kérve, gyors
és lelkiismeretes kiszolgálást biztosítok.

Kiváló tisztelettel

BACH LAJOS

kályhás

Zalaegerszeg, Munkácsi-utca 6., Korányi-ház,
a Központi kávéház mellett.

Zalaegerszegi m. kir. pénzügyigazgatóságtól.

47100/I. 908.

Hirdetmény.

A sümegei m. kir. dohányáruda felmondása folytán
a zalaegerszegi m. kir. pénzügyigazgatóságnál folyó évi október hó
9-én délelőtt 10 órakor

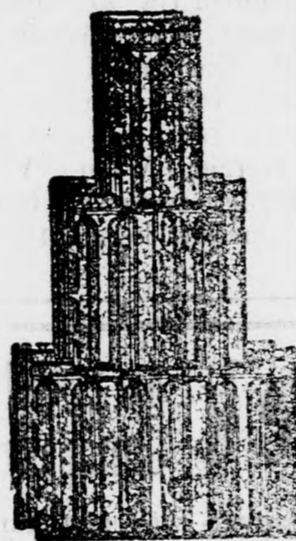
versenytárgyalás

fog tartatni, az erre szóló írásbeli ajánlatok az állampolgárságot,
vagyoni állapotot, erkölcsiséget és nagykorúságot igazoló okmány, köz-
ségi bizonyítvány és 1000 korona bánatpénzzel, vagy annak letételét
igazoló nyugtával zárt borítékban legkésőbb folyó évi október hó
8-án déli 12 óráig a pénzügyigazgatóság főnökénél benyújtandók.

Az ajánlati minta és az árlejtési feltételek a pénzügyigazgatóság-
nál és Zalamegye összes kir. adóhivatalainál és pénzügyőri biztossá-
gáinál a hivatalos órákban bármikor betekinthetők.

Zalaegerszeg, 1908. szeptember 11.

M. kir. pénzügyigazgatóság.

Nagykikindai
gyártmány. B o h n-féle
szabad, biztonsági átfedő
cserep 272. szám.

BOHN M. és TÁRSAI

NAGYKIKINDA és ZOMBOLYA.

Legrégibb, legnagyobb és legjobb telep e

szakmában Ausztria-Magyarországon a

BOHN-féle TÉGLAGYÁRAK

NAGYKIKINDÁN és ZOMBOLYÁN.

Alapított 1864. Legelőkelőbb referenciák,

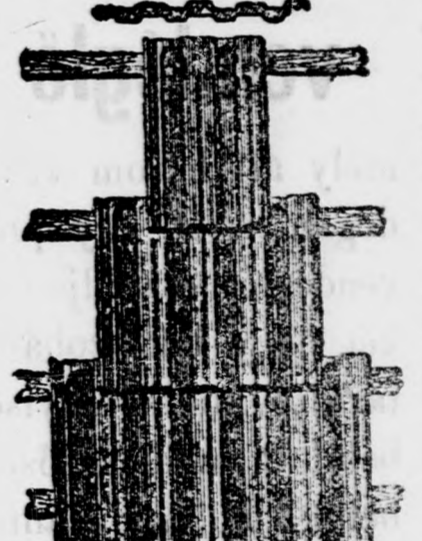
50 millió évi gyártás

a cs. és kir. szab. Bohn-féle biztonsági átfedő

cserepekből, vasoxyd természetes vörös szín-

ben vagy kátrányozva

Gyártmányok: BOHN-féle szab. biztonsági átfedő csere-
pek. Legelőkelőbb, legszebb tetőzet. — Szabad, biztonsági préselt
Képes ájegygyék és minták kívánatra ingyen és bérmentve.

Zombolyai gyártmány.
Szabad, biztonsági préselt
átfedő cserep 253. szám.

Van szerencsém a nagyérdemű közönség b. tudomására adni, hogy a Weisz Ede-
féle házban, — a vármegyház átellenében — levő iroda-helyiségemben **tűzifára,**
különbféle **kőszénre, koksza** és **faszénre** megrendeléseket felveszek.
Törekvésem az, hogy a t. közönséget pontosan kiszolgáljam.

Kiváló tisztelettel

Weinberger H. és fia.

ERDÉLYI JENŐ gépész és electrotechnikus

Telefon sz. 43.

ZALAEGERSEGEN.

KÉSZIT:

Furott (artézi) és ásott kutakat,
rossz vagy kevés vizet tartal-
mazókat mélyít és átalakít.

Szállít és felszerel szivattyukat
kézi és géphajtásra.

Becserél meg nem felelő és régi
szivattyukat.

Új és használt szivattyukat állan-
dóan raktáron tart.

Szagtalan árnyékszék, fürdő és
mosdó berendezéseket, vízveze-
téssel vagy anélkül.

Vízvezetékek és csatornázások lé-
tesítését házak, kertek, ipartele-
pek, stb. részére.

Központi fűtéseket a legtakaréko-
sabb tüzeléssel, kisebb (3—4 szo-
bás) lakások részére is.

Fayence és mosaik lapokkal fal
és padlóburkolatokat.

Hibás berendezéseket kezesség mel-
lett átalakít.

Mindennemű gépjavitást szakszerűen tisztít és felvilágosítással, költségvetéssel díjtalanul szolgál.

Borsajtók,

szőlőzuzók, vetőgépek, gabona rosták, konkolyválasztógépek, Sack vasékék, boronák, szecska-vágógépek, pénztár-szelvények, kályhák, tüzhelyek nagy választékban kaphatók

D. Horváth Győzőné
Zalaegerszegen.

Tisztasága **30.000** koronával szavatoltatik.

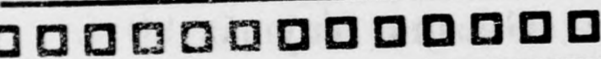

A konyhában és házban

mindent, ami egyáltalában mosható és tisztítható, csakis

Schiebt szarvasszappannal

tisztítsunk. Ez szappan évtizedeken át folytatott beható és lelkiismeretes tanulmányozásnak eredménye. Mosóereje rendkívüli, szavatolt tiszta és ment minden káros keveréktől. Gond nélkül használható tehát minden tisztítási célra, még ott is, hol közönséges szappan felmondja a szolgálatot vagy különös gondosság szükségesítetik.

Mészárszék megnyitás.

Van szerencsém az igen tisztelt nagyközönség szíves tudomására hozni, hogy **Zalaegerszegen, a Wlassics Gyula-utcában** (a volt Lacher-féle söresarnok helyén)

mészárszéket

nyitottam ott elsőrendű **növendékmahust** árusítok.

Husarak: I. rendű hus 96 fillér, leveshus 88 fillér, kilogrammenként.

Igyekeznem fogok a közönséget a legjobb minőségű hússal ellátni s figyelmes kiszolgálásról mindenkit biztosítok.

Szíves támogatást kér

Mattersdorfer Mór.

A hölgyközönség figyelmébe!

Az őszi saison újdonságai, világhírű zsolnai posztók, valódi angol ruhakelmék, női felöltők óriási választékban, remek kivitelben, **raktárra érkeztek.**

Szíves megtekintést kér

REISINGER és EISNER
divatáruházába.

68. év óta fennálló rőfös és posztó üzletemet feloszlatom.

Kartonok, vásznak, chiffonok, férfi és női szövetek, ágyneműek, asztalkendők, terítők, szőnyegek, függönyök, paplanok, takarók, pokrócok és minden e szakmába vágó cikkekkel álló dúsan felszerelt raktáramat,

az üzlet feloszlata céljából hatóságilag engedélyezett

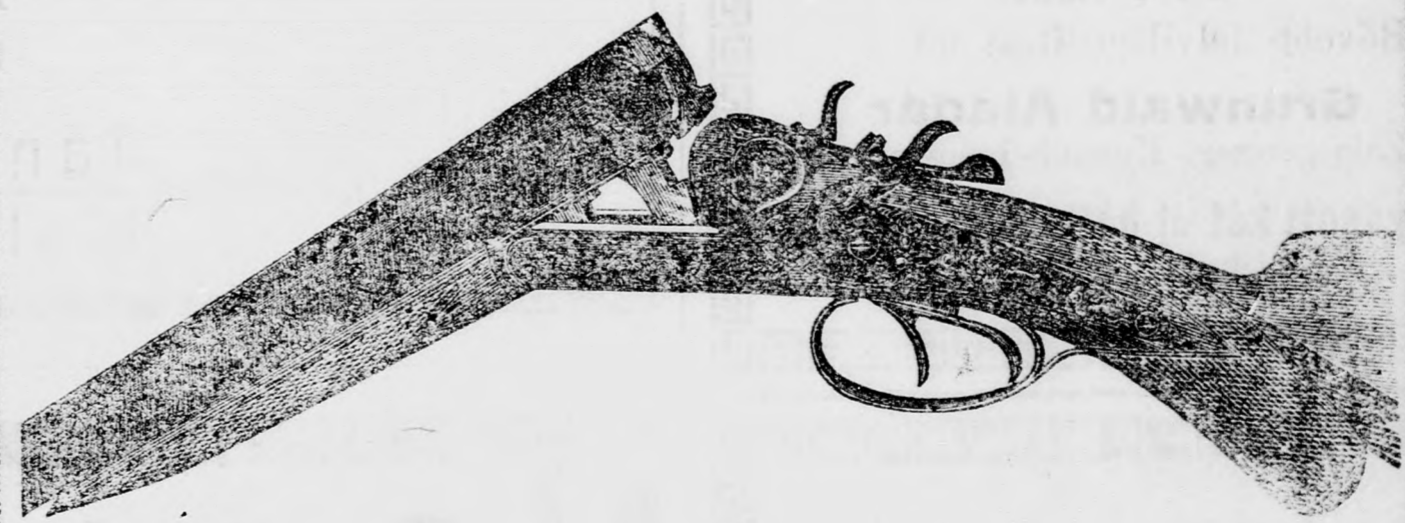
— végeladás —

útján mélyen leszállított áron kiárusítom.

Gabonaszakok és vízhatlan ponyvák legolcsóbb árban kaphatók.

Teljes tisztelettel

Weisz Sándor.

Vadászok figyelmébe

ajánlom nagy raktáramat új és jókarban levő **vadászfegyvereket**, valamint az összes hozzátartozó cikkeket. Mindennemű varrógépek, kerékpárok, forgópisztolyok, gramfonok (beszélőgépek), takaréktüzhelyek és mindennemű alkatrészek. — Nagy javító műhely.

Szíves támogatást kér

HORVÁTH IMRE
műlakatos és varrógép-kereskedő.

